

MAGYARORSZAG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

FOGLALKOZTATÁSI ÉS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉS
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYÉBEN
TOP-5.1.1-15-BO1-2016-00001

SZÉCHENYI 2020

Éves szakmai gyorsjelentés - 2018

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Foglalkoztatási Stratégiája

2016-2021

2018. június

Expanzió Kft.
1143 Bp., Hungária krt. 69. II. em.
Adószám: 12265608-2-42
Cgj: 01-09-660565

Éves szakmai gyorsjelentés - 2018
Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Foglalkoztatási Stratégiája

Jelen Gyorsjelentés a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat megrendelésére, a TOP-5.1.1-15-BO1-2016-00001 kódszámú, „Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések” megnevezésű projekthez kapcsolódóan készült.

A dokumentumot az Expanzió Humán Tanácsadó Kft. készítette.

Felelős Kiadó: Török Dezső,
a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat elnöke.
© Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat, 2018.

Expanzió Kft.
1143 Bp., Hungária krt. 69. II. em.
Adószám: 12265608-2-42
Cgj: 01-09-660565

1 Tartalom

1	Tartalom	3
2	Bevezetés.....	4
3	Vezetői összefoglaló	4
4	Szakmai politikai háttér, új ágazati célok, operatív programok	7
4.1.1	Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia.....	8
5	Adott időszakra vonatkozó munkaerő-piaci folyamatok áttekintése – új adatok beemelése	9
5.1	Társadalmi, demográfiai helyzet	9
5.1.1	Demográfiai folyamatok	9
5.2	Gazdasági helyzet	12
5.2.1	Egy főre jutó GDP.....	12
6	Aktuális foglalkoztatási statisztikák	14
6.1	Álláskeresők általános jellemzői és munkanélküliségi tendenciák.....	17
7	Munkaerőpiacon hátrányos helyzetű kiemelt célcsoportok foglalkoztatási helyzetének elemzése	20
8	Aktuális foglalkoztatási támogatások a megyében, illetve közfoglalkoztatási helyzet	24
8.1	A foglalkoztatási célú támogatások	26
9	Betöltetlen álláshelyek és a munkaerő-piaci felmérés – várható munkaerő-igény a megyében; 27	
9.1	Üres álláshelyek éves változása	27
9.2	A megkérdezett vállalatok válaszainak bemutatása.....	28
9.3	Álláskeresők válaszainak bemutatása	30
10	A SWOT-elemzés áttekintése	32
11	A munkaerő-piacot befolyásoló főbb jellemzők összefoglalása, az adott időszak jó példáinak, sikeres megoldásainak bemutatása	35
11.1	A megyében működő jó példák bemutatása.....	35
12	Specifikus célok.....	37
13	Ajánlások a kiemelt célcsoport foglalkoztatási helyzetének javítására.....	38
13.1	A Stratégiában megfogalmazott célok áttekintése	38
13.2	Operatív projektervekre vonatkozó ajánlások	44

2 Bevezetés

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2016. március 29-i (17/2016.(III.29.) határozatával úgy döntött, hogy pályázatot nyújt be a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megvalósuló „Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés” megnevezésű pályázati felhívásra. A támogatáshoz való hozzájárulásról az 1364/2016.(VIII.13.) sz. Kormányhatározat döntött 2016. július 13-án. A projekt befejezésének tervezett időpontja: 2021. augusztus 31.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzati Hivatal konzorciumi együttműködésében megvalósuló megyei foglalkoztatási projekt (TOP 5.1.1-15-BO1-2016-00001) célja képzési és foglalkoztatási programok megvalósítása a köz- és gazdasági szféra partnerségében. Ezen belül hátrányos helyzetű, megváltozott munkaképességű munkavállalók elhelyezkedésének segítése, ami foglalkoztatás-bővüléshez vezet.

A beavatkozás keretében a foglalkoztatási paktum modellje és módszertana szerint létrejövő megyei szintű foglalkoztatási együttműködések támogatása valósul meg. Ennek keretében készült el a megyei foglalkoztatási stratégia 2017. július 31-én.¹

A Stratégia kidolgozásában részt vettek a Paktumszervezet tagjai, akik a 2018-ban készült Gyorsjelentést is ellátták véleményükkel, illetve megosztották meglátásaikat a Gyorsjelentés készítőivel az elmúlt időszak fejleményeivel kapcsolatban.

A stratégiához kapcsolódóan a projekt időszakában minden évben készül egy gyorsjelentés, amely a szintén évente megismételt munkaerő-piaci felmérésre épül. Ezt a felülvizsgálatot e gyorsjelentés formájában adjuk közre.

3 Vezetői összefoglaló

A Gyorsjelentés arra szolgál, hogy beszámoljon az aktuális megyei helyzetről a Foglalkoztatási Stratégia kapcsán. A készítése során áttekintettük az elérhető új, aktuális foglalkoztatottsági adatokat, újra lezajlott a vállalatok és álláskeresőik lekérdezése², valamint a Paktum érintettjeivel is interjúkat készítettünk.

A helyzetfeltárás rámutatott arra, hogy az elmúlt egy évben pozitív és negatív folyamatok egyaránt érintették a szakterületet.

Egyrészt nőtt a gazdasági teljesítmény, az országos szintnél némileg alacsonyabb szinten, a beruházások folyamatosak a megyében, ám ezek jelentős hányada állami-önkormányzati fejlesztés. A magánszektor beruházásai pontszerűek, egy-egy térségben nagy hatással bírhatnak. Fontos szem előtt tartani, hogy a megyehatáron túli beruházások is hatással vannak a periféria-területeken a foglalkoztatottságra.

¹ A Stratégia letölthető a Paktum honlapjáról:

https://www.bazpaktum.hu/content/cont_59c107fcaaa8c6.39840727/301_baz_mfs_2017.pdf;

² A Borsod Transzít Nonprofit Kft. készítette.

Az elvándorlás megyei szinten jelentős probléma, vannak olyan területei a megyének, ahol gyakorlatilag nincs elérhető munkaerő, mivel kiüresedtek a települések.³

A munkaerő-hiány minden ágazatban jelentős, ezek közül is kiemelkedik az építőipar és a vendéglátás, valamint néhány járást tekintve az élelmiszeripar-mezőgazdaság is érintett. A munkaerő-hiány ellenére olyan anomáliák is érzékelhetők, amikor vagy a munkaadó, vagy a munkavállaló nem fogad el egy adott lehetőséget.

A megyében nagy arányban vannak jelen olyan társadalmi csoportok, amelyek tartósan munkanélküliek, az ő elérésük innovatív megoldásokkal, a helyi szereplők erőteljes bevonásával képzelhető csak el. A közfoglalkoztatás több esetben csökkenti a térség versenyképességét, tekintettel arra, hogy a munkaképes emberek sok esetben inkább a közmunkában maradnak ahelyett, hogy kilépnének az elsődleges munkaerő-piacra.

Az elsődleges feladat - a Stratégia továbbra is releváns céljai mellett - az, hogy minél nagyobb társadalmi csoportot tudjon aktivizálni a Paktum a hátrányos helyzetben lévők körében. Ehhez például olyan lehetőségek állnak rendelkezésre, mint pl. védett munkahelyek megteremtése, amellyel kapcsolatban több jó példa is adott a fogyatékkal élők munkaerő-piaci elhelyezkedésére. Ezeknek rendszerét ki lehetne bővíteni a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve alapkompenciahiánnyal küzdő társadalmi csoportokra is – pl. a jelenleg a Paktumok keretében dolgozó mentorok bevonásával.

Az adatelemzés kapcsán az alábbi összefoglaló megállapítások tehetők:

1. Továbbra is fenntartható a Stratégia azon megállapítása, amely szerint a demográfiai folyamatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyes térségeiben komoly társadalmi problémákat okozhatnak a következő években. Ezek csak részben ellensúlyozhatók a relatíve javuló gazdasági helyzettel. A demográfiai folyamatokban nem érzékelhető változás, ugyanazok a tendenciák figyelhetők meg, mint egy évvel korábban.
2. A gazdasági folyamatok jelentős változást nem mutatnak az elmúlt egy évben, ám némi megtorpanás érzékelhető az ország teljesítményéhez való felzárkózásban. Ennek ellenére 2016-ban a megye mintegy 0,7%-ponttal nagyobb arányban járult hozzá az ország összteljesítményéhez, mint 5 évvel korábban.⁴
3. A munkaerő-piaci folyamatok továbbra is pozitív irányt mutatnak, gyakorlatilag minden fontos mutatóban további (némileg lassuló) fejlődés érzékelhető a megyében; ezzel az országos folyamatoknak megfelelően B.-A.-Z. megye is egyre jobb munkaerő-piaci helyzetbe került.
4. A munkanélküliek aránya megyei szinten csökken; két járást kivéve (Putnoki, Szikszói) minden járásban hasonlóan pozitívak a folyamatok. A munkanélküliek aránya 2017 és 2018 májusa között legnagyobb arányban a Miskolci, a Sátoraljaújhelyi, valamint a Kazincbarcikai járásban csökkent. Az álláskeresők száma csökkent, ám vannak olyan célcsoportok, amelyek nem tudták kihasználni a pozitív munkaerő-piaci folyamatokat (lásd a hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos elemzést).
5. Ahogy az adatelemzés is alátámasztja, nincs olyan változás, amely indokolná a Stratégia céljainak átalakítását. A megyében jelen információk szerint nem várható olyan méretű nagyberuházás, amely új célok megjelenítését tenné szükségessé.

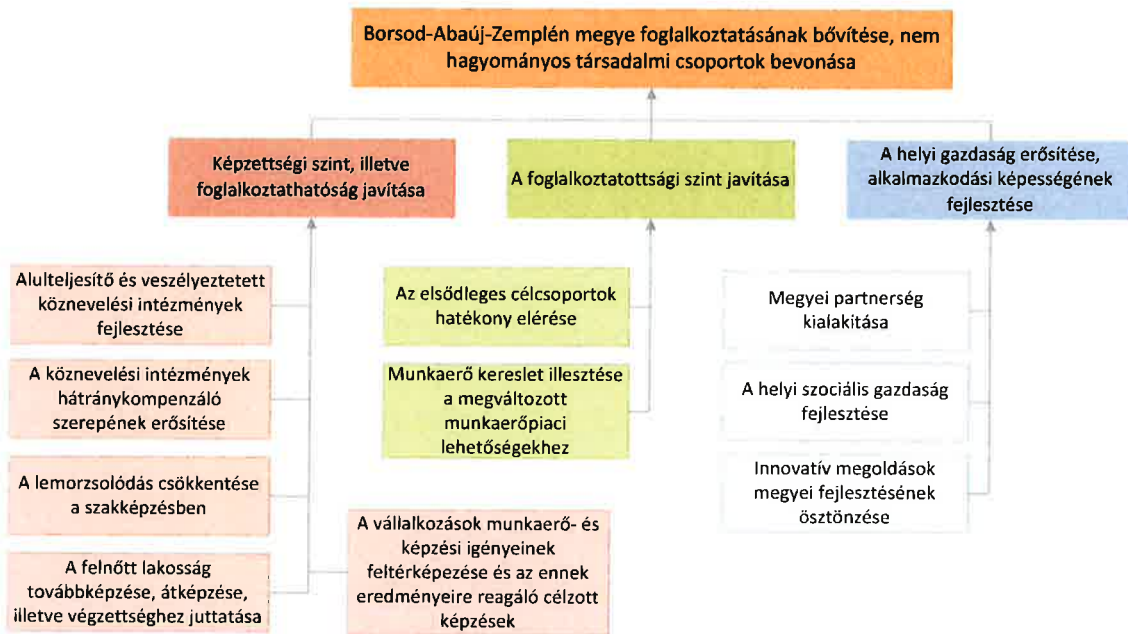
³ A Megyei Kormányhivatal munkatársa jelezte a személyes egyeztetésen, hogy Miskolc tekintetében megállt az elvándorlás 2017-ben.

⁴ Ennél frissebb területi GDP-adat nem érhető el publikusan.

6. Az elmúlt egy évben jó eredménynek értékelhető, hogy a megyei paktum társadalmilag beágyazottá vált, a vállalatok és az érintettek számára ismert az együttműködés, ennek megfelelően a vállalkozói fórumokon, illetve egyéb foglalkoztatással kapcsolatos rendezvényeken is folyamatos a Paktum jelenléte.

A fentiek értelmében továbbra is megtartható a Stratégia célrendszere az alábbi megjegyzésekkel.

1. ábra; A Stratégia célrendszere

- A Paktum tagjai között szerepelnek a Szakképzési Centrumok, ám tudatosítani kell minden lehetséges fórumon, hogy a szakképzés már egy komoly problémát kell, hogy kezeljen. A Paktum feladata itt az, hogy szakmai diskurzust kezdeményez (a helyi Kamarákkal együtt), amelyben a vállalatok és a munkaerő-piaci szereplők „megrendelői” szerepét képviseli. Fontos, hogy már általános iskolában megjelenjen a hatékony pályaorientáció, ez csökkentheti a lemorzsolódást is.
- A felnőtt lakosság képzése a megyében főként az alapkompenciák fejlesztését kell, hogy jelentse, mivel a foglalkoztathatóság korlátja legtöbb esetben a szociális kompetenciák, az írás- és olvasáskészség hiánya. Ennek fejlesztéséhez a Paktum érintettjeinek hozzászólásai alapján olyan helyi példaképek bevonására van szükség, akik tanulással, illetve szakmaszerzéssel tudtak kitörni hátrányos helyzetükből. Velük együtt kell olyan innovatív, érzékenyítő képzéseket alapítani kis helyi csoportok számára, amelyek valóban megmozdítják az érintett társadalmi csoportokat.
- A vállalkozások igényeinek feltérképezésében legsikeresebbek a paktumok; mind a megyei, mind a helyi paktumok komoly információbázissal rendelkeznek a térség lezajlott és várható beruházásairól. Mivel ezeket egy-két évre előre lehet tervezni (a beruházás elkezdése és az alkalmazottak felvétele között rendszerint több idő telik el), fontos lenne olyan gyors felnőttképzések, adott esetben kompetencia-fejlesztő képzések elindítása, amelyek az ilyen típusú igényeket elégítik ki.
- Az elmúlt egy év tapasztalatai alapján a célok közül külön ki kell emelni az elsődleges célcsoportok elérését, ennek fokozását. Ebben a megyei Paktumnak támaszkodnia kell a helyi

paktumokra, amelyek nagyobb helyi beágyazottsággal, helyismerettel rendelkeznek, adott esetben napi kapcsolatban állnak a célcsoport tagjaival.

- A helyi partnerségek erősítése és a helyi gazdaság fejlesztése, a helyi innovatív megoldások felkarolása, a jó gyakorlatok ismertté tétele és megvalósításuk támogatása fontos népességmegtartó erővel bír a hátrányos helyzetű térségekben. Ehhez egyrészt erősíteni kell a szociális gazdaságot, a helyi termékek előállítását, és a vállalkozások forrászegénységén kell segíteni. Másrészt olyan komplex térségfejlesztési programokat, beavatkozásokat kell indítani, amelyek széles társadalmi partnerségben kezelik a problémákat.

4 Szakmai politikai háttér, új ágazati célok, operatív programok

A helyi és megyei stratégiák szintjén nem azonosítható olyan új dokumentum, ami a helyi célokat, illetve a Stratégia irányát befolyásolná.

Országos szinten vannak olyan újabb dokumentumok, amelyek megközelítését meg kell ismerni ahhoz, hogy a Gyorsjelentés vizsgálhassa a Stratégia koherenciáját az új országos, illetve helyi célokkal.

A hazai (OFTK) és az uniós (EU 2020 Stratégia) fejlesztési szükségletek és növekedési lehetőségek alapján a 2014–2020-as tervezési ciklus átfogó nemzeti fejlesztési célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés.

Magyarország számára az elkövetkező két évtizedben a legfontosabb fejlesztéspolitikai célkitűzés az ország és térségei gazdasági teljesítményének, valamint a foglalkoztatás szintjének, továbbá minőségének jelentős növelése, melynek révén az életminőség és az életkörülmények érdemi javulása érhető el. 2020 időtávlatában a 2018-as Nemzeti Reformprogramban (a továbbiakban: NRP) rögzített célértékek adják meg a fejlesztéspolitikától elvárt eredményeket.

Az Európa 2020 Stratégia végrehajtását megalapozó NRP-ben rögzített nemzeti vállalások az EU 2020 stratégiához kapcsolódóan:

- a 20-64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelése;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10%-os növekedése a 2005. évi sinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 %-ra növelése; 10 %-os energia megtakarítás elérése;
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3%-ra növelése a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10%-ra csökkentése a 18-24 éves népességen belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának csökkentése 450.000 fővel, ez 5 százalékpontos csökkentést jelent.

A foglalkoztatás bővítése, amely a magyar kormány gazdaságpolitikájának elsőszámú prioritása, Magyarország legfontosabb vállalásaként jelenik meg (az európai unió célkitűzésével megegyezően) a

75%-os foglalkoztatási ráta elérése a 20-64 éves népesség körében; a kormányzati cél 1 millió új, adózó munkahely teremtése 2020-ig⁵.

A foglalkoztatáspolitikai fő kihívása jelenleg a munkaerő-hiány, valamint a keresleti és kínálati oldal egyensúlytalanságai, amelyek részben a munkaerő-piaci igények és a munkát keresők képzettségi szerkezetének különbségeiből, részben pedig a területi egyenlőtlenségekből fakadnak. E kihívásokat a Kormány a nyílt munkaerő-piacon való elhelyezkedést elősegítő aktív munkaerő-piaci eszközök erősítésével, a közfoglalkoztatásból a versenyszférába való kivezetés előmozdításával és a közfoglalkoztatás rendszerének átalakításával, a munkavállalók mobilitásának javításával, valamint a vállalatok munkahely-teremtő képességének növelésével kívánja kezelni. Ezek az országos célok mind támogatják a Stratégia megvalósítását, koherensek azzal.

Fontosabb, a Stratégia szempontjából kiemelve a következő célok:

- Az utóbbi két év gyors ütemben javuló ifjúsági munkaerő-piaci mutatóinak hosszú távú fenntartása és tovább javítása érdekében Magyarország továbbra is kiemelt figyelmet fordít a 25 év alatti fiatalokra.
- Magyarországnak célja, hogy minél több közfoglalkoztatott helyezkedjen el az elsődleges munkaerőpiacon, hiszen a közfoglalkoztatásban lévők egyre nagyobb arányt képviselnek a rendelkezésre álló munkaerő-tartalék között. A kormány döntése alapján a közfoglalkoztatási programokban részt vevők havi átlagos maximális létszámát 2020-ig folyamatosan 150 ezer főre kell csökkenteni a 2016-os 224 ezer főről.
- A szakképzés elmozdul a korábbi kínálat-vezérelt képzési rendszertől a kereslet-vezérelt készség- és képzési rendszer felé.

4.1.1 Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia

Az elmúlt egy évben készült stratégiát a Nemzeti Turisztikai Ügynökség hozta nyilvánosságra. A megyei foglalkoztatás szempontjából az alábbiakat kell kiemelni a dokumentumból:

- A megye kiemelt turisztikai fejlesztési térsége Tokaj borvidék. Ezzel kapcsolatban azt állapítja meg a dokumentum, hogy a borvidék élményigérete elmarad a kívánatostól; javítani kell a prémium minőségű borkóstolással kapcsolatos programkínálatot, erősen építve a Zemplén Kalandpark szolgáltatására. Tokaj és Zemplén együttműködése a kulcsa a sikernek.
- A kiemelt turisztikai területeken kívüli térségekben szükséges terjeszteni a termékalapú megközelítést, illetve a pontszerű turisztikai élményt nyújtó attrakciók hálózatos együttműködését. Az ilyenek esetében vizsgálni kell az esetlegesen tematikus úthoz való csatlakozás lehetőségét. Ilyen esetekben vizsgálni kell, hogy nincs-e olyan attrakció, amely valamilyen piaci rést tud betölteni.
- „Elmondható, hogy minden attrakció, település esetén lehetőség és cél, hogy desztinációs logikában értelmezhetővé váljon, amely elsősorban az egyes turisztikai szolgáltatók együttműködése, hálózatosodása révén, illetve új vendéglátóhely, szálláshely, újabb

⁵ A foglalkoztatási arány a 20-64 éves korcsoportban 73,3%-ra nőtt 2017 utolsó negyedében, amely már meghaladja az EU-s szintet, és jelentős közeledést mutat az EU2020-as célhoz.

attrakciók létesítésével, a meglévők szolgáltatási kínálatának fejlesztésével és bővítésével, a kínálat kritikus tömegének létrehozásával érhető el.⁶

5 Adott időszakra vonatkozó munkaerő-piaci folyamatok áttekintése – új adatok beemelése

5.1 Társadalmi, demográfiai helyzet

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy melyek azok a demográfiai folyamatok, amelyek befolyásolják a megye humán-erőforrását.

5.1.1 Demográfiai folyamatok

Az élveszületések száma tekintetében friss adatok állnak rendelkezésre megyei szinten, ezáltal 2018. első negyedévének adatait viszonyíthatjuk a 2017. évi adatokhoz. Ebből látszik, hogy B.-A.-Z. megyében a korábbi évben megfigyelhető tendenciával szemben visszaesés történt a születések számában. 2018 első negyedévében minden területi egységet figyelembe véve a megyében volt a legnagyobb a csökkenés a születésszámban az előző év azonos időszakához viszonyítva.

1. táblázat; Az élveszületések számának változása az elmúlt egy évben

Területi egység	2017				2018
	I. negyedév	I. félév	I–III. negyedév	I–IV. negyedév	I. negyedév
Az előző év azonos időszaka = 100,0%					
Közép-Magyaró.	93,6	98,9	98,4	97,3	100,8
Közép-Dunántúl	99,9	100,2	98,4	97,2	93,9
Nyugat-Dunántúl	100,9	102,2	100,3	100	104,7
Dél-Dunántúl	101,8	102,3	100,4	99,9	94,5
B.-A.-Z. megye	103,4	102,5	100,9	99,7	92,9
Heves	98,4	102,7	103,6	102	95,6
Nógrád	94,7	99,6	100,5	99,3	101,7
Észak-Magyaró.	100,9	102,1	101,5	100,2	94,8
Észak-Alföld	99,6	99,3	97,2	96,3	96,3
Dél-Alföld	102,5	104,6	103,1	101,3	99,3
Ország összesen	98,6	100,8	99,5	98,4	98,1

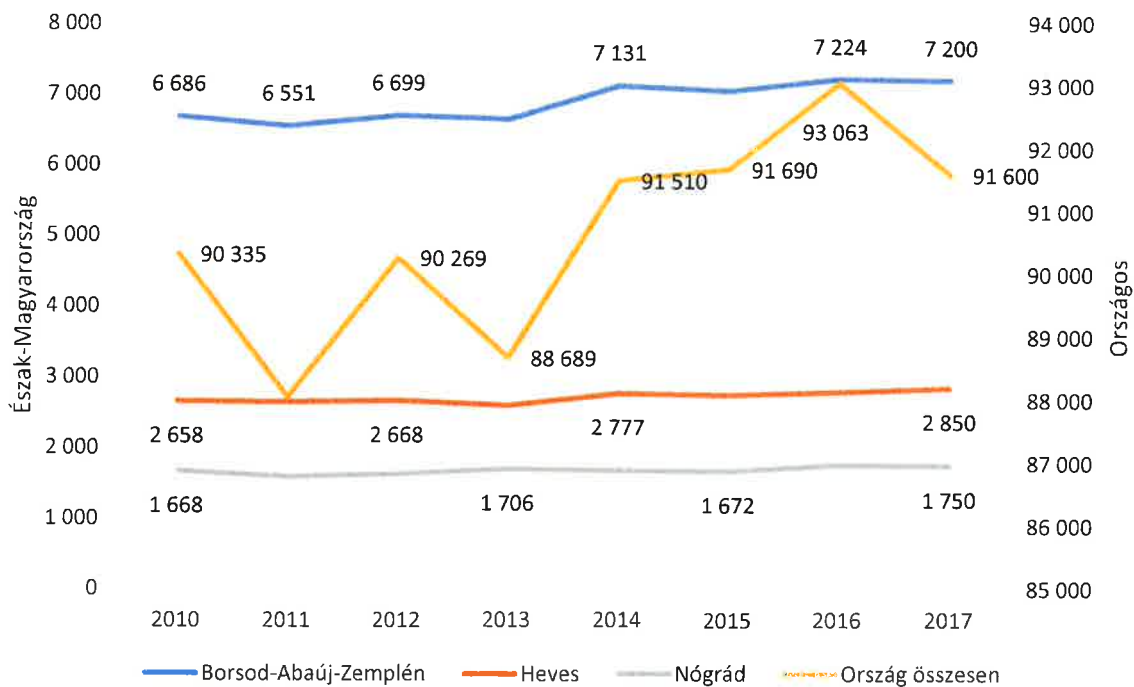
Forrás: KSH, 2017

A megye régiójában stabilabb a születésszám, mint országosan, jóval kisebb hullámzások figyelhetők meg. 2017-ig bezárólag a demográfiai helyzet nem volt rossz a megyében sem, a 2018 első negyedéves születésszám csökkenés azonban megállítani látszik az alapvetően pozitívnak tekinthető tendenciát.

⁶ Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030; 66. oldal.

http://www.kormany.hu/download/8/19/31000/mtu_kiadvany_EPUB_297x210mm%20-%20preview.pdf;

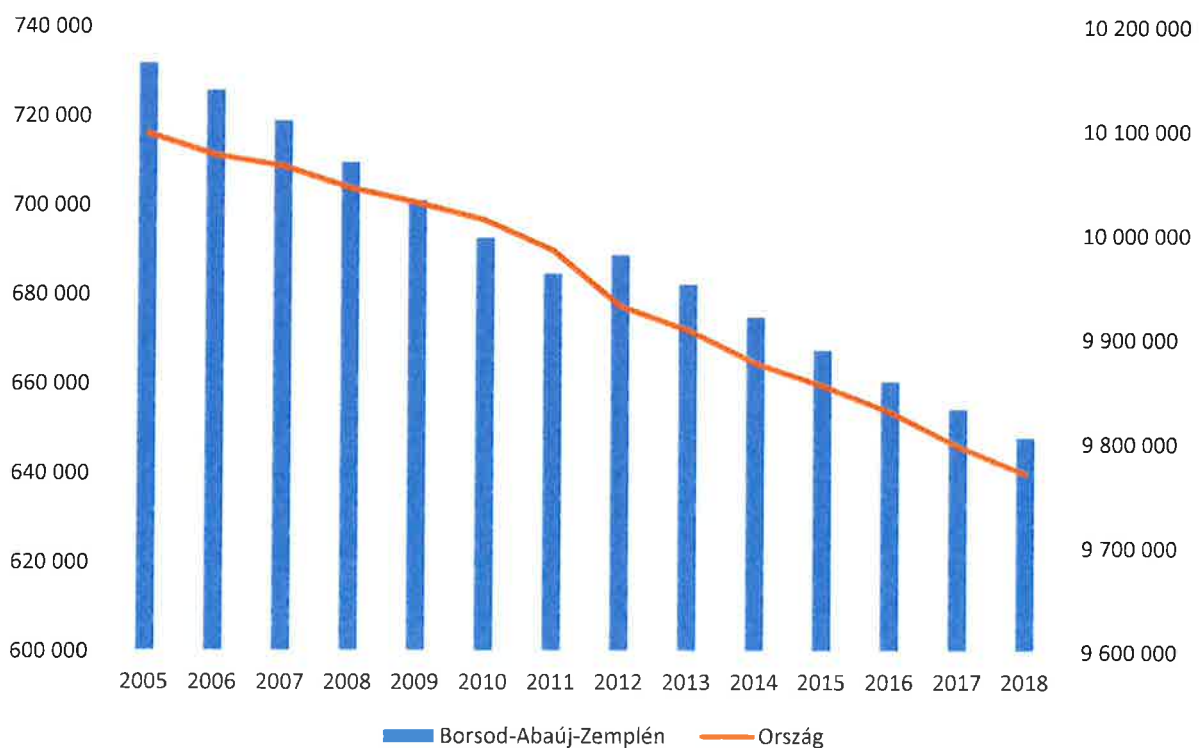
2. ábra; Az élveszületések száma megyei, régiós és országos szinten

Forrás: KSH; Stadat táblák;

A születésszámban látható viszonylag pozitív folyamatok ellenére a lakónépeség fogy a megyében, nagyjából az országos csökkenés mértékében. Az elmúlt másfél évtizedben minden évben közel 1%-kal csökkent a megye lakossága, 755 498 főről (2011. évi adat), mára 648 ezer főre apadt (2018. januári állapot).

3. ábra; A lakónépeség számának változása B.-A.-Z. megyében és országosan

Forrás: KSH 6.1.1. A lakónépesség nem szerint, január 1. (2001–2018)

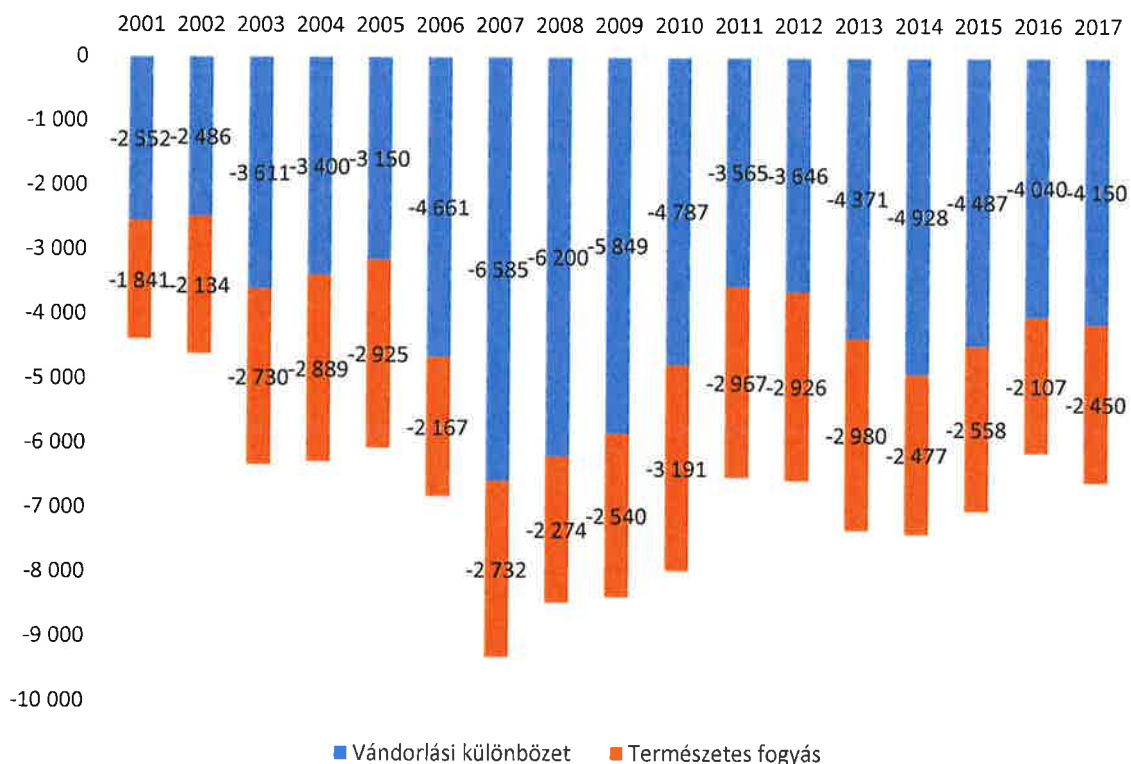
2018 I. negyedévében Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a halálozások számának csökkenése az országos átlagnál nagyobb mértékű volt. Az élveszületések és a halálozások számának csökkenése nagyjából azonos mértékű.

A népesség számát a természetes fogyás mellett a jelentős vándorlási veszteség is nagymértékben csökkentette.

A megyék esetében 2017-ben is a megyét sújtotta a legnagyobb fokú elvándorlás, összesen több mint négyezren hagyták el a megyét (a második Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből kevesebb, mint háromezren).

A természetes népmozgalmi folyamatok mellett igen nagy szerepe van a vándorlási tényezőknek is, gyakorlatilag ugyanannyi lakosságcsökkenést eredményeznek a vándorlási folyamatok, mint a természetes fogyás. Az állandó elvándorlások és odavándorlások száma az elmúlt 15 évben mindig 2000 fő feletti volt.

4. ábra; A népességfogyás adatainak összefoglalása (fő)

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis;

A két népmozgalmi folyamat eredményeképpen továbbra is több mint évi 6.000 fővel csökken a megye lakossága.

A megyén belül vannak különbségek a vándorlási különbszetekben is. A 2014-2016 évek adatainak átlagát tekintve a leginkább a Gönci és a Cigándi járást sújtja ez a probléma, mivel évente a lakosság mintegy 0,7%-a vándorol el a járásból.⁷

⁷ 2018. júniusában még mindig nincs frissebb adat, mint a 2016-os.

2. táblázat; Vándorlási adatok járásonként;

Járás	Belföldi állandó odavándorlások éves száma – 2014-2016	Belföldi állandó elvándorlások éves száma – 2014-2016	Vándorlási különbözet	Lakónépesség 2016	Évi elvándorlás a lakosság arányához viszonyítva
Cigándi	396	508	-112	15897,5	-0,70%
Edelényi	790	990	-200	33143,5	-0,60%
Encsi	665	798	-132	21472	-0,62%
Gönci	403	532	-128	16359,5	-0,78%
Kazincbarcikai	1373	1678	-305	62836	-0,48%
Mezőcsáti	320	376	-56	14179,5	-0,39%
Mezőkövesdi	846	910	-64	40854,5	-0,16%
Miskolci	4690	5186	-496	237541	-0,21%
Ózdi	1001	1324	-322	52343	-0,62%
Putnoki	405	531	-126	18316,5	-0,69%
Sárospataki	499	647	-148	23615,5	-0,63%
Sátoraljaújhelyi	406	522	-116	21568	-0,54%
Szerencsi	870	1099	-230	39309	-0,58%
Szikszói	472	577	-105	16932	-0,62%
Tiszaújvárosi	1040	1213	-173	30454	-0,57%
Tokaji	340	357	-17	12654	-0,13%

Forrás: KSH

Összegzés:

Továbbra is fenntartható a Stratégia azon megállapítása, amely szerint a demográfiai folyamatok a megye egyes térségeiben komoly társadalmi problémákat okozhatnak a következő években. Ezek csak részben ellensúlyozhatók a relatíve javuló gazdasági helyzettel. A demográfiai folyamatokban nem érzékelhető változás, ugyanazok a tendenciák figyelhetők meg, mint egy évvel korábban. Ezzel kapcsolatban mind a SWOT, mind az operatív projektervek, valamint a javaslatok és eszközök is átdolgozásra, kiegészítésre kerültek.

5.2 Gazdasági helyzet

5.2.1 Egy főre jutó GDP

A megye gazdasági teljesítménye 2016-ben az országos átlaggal megegyező mértékben, 160%-kal haladta meg folyó áron a 2000-es évek szintjét.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdasági teljesítménye 2015-ben 1 618 927 millió Ft volt. A megye gazdasági teljesítménye 2005-ig az országos átlaghoz viszonyítva nagyobb mértékben nőtt, majd 2005-2011 között, a gazdasági válság idején csökkent a megye növekedésének üteme, míg 2011 és 2015 között az országos átlagnál nagyobb ütemben nőtt a megye gazdasági teljesítménye. Az elmúlt 15 éven belüli ingadozásoktól eltekintve megállapítható, hogy a megye gazdasági teljesítménye az országos átlaggal megegyező mértékben nőtt, amit igazol, hogy az országon belüli aránya rendre 4,7-

4,8% között mozgott. A Stratégia elfogadása óta megjelenő újabb adatok (2016) némi visszaesést mutatnak az országos fejlődéshez képest.

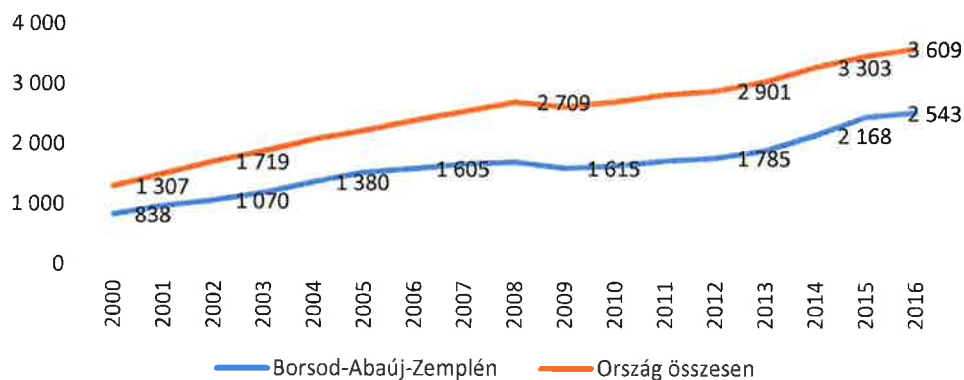
3. táblázat; A bruttó hazai termék változása (GDP) – millió Ft

	Éves értékek (millió Ft)			Országban belüli részesedés (%)		
	2006	2011	2016 ⁸	2006	2011	2016
B.-A.-Z. megye	1 159 399	1 183 279	1 671 969	4,78%	4,18%	4,72%
ÉMR	1 951 220	2 031 807	2 750 484	8,04%	7,18%	7,77%
Országos	24 256 957	28 304 938	35 420 320			

Forrás: T-star, KSH

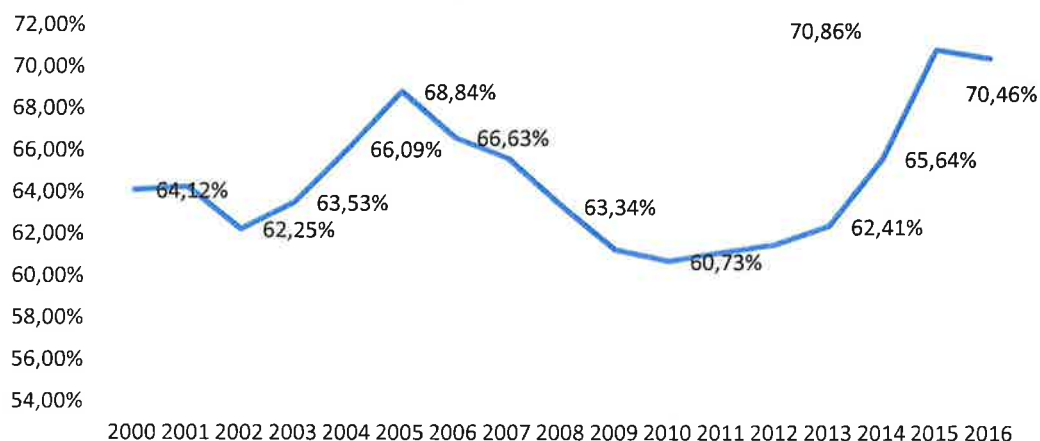
Az egy főre jutó GDP-nek az országos átlaghoz viszonyított elmaradása a gazdasági válság idején érte el a legnagyobb különbséget, majd 2015-ig folyamatosan csökkent a különbség, ám 2016-ban ismét nőtt.

5. ábra; Egy főre jutó GDP (ezer forint)

Forrás: T-star, KSH

6. ábra; Borsod-Abaúj-Zemplén megye egy főre jutó GDP változása az országos átlaghoz viszonyítva (%)

Forrás: T-star, KSH

⁸ A Stratégia elfogadása óta nem jelent meg nyilvánosan elérhető hivatalos adat a 2017-es évre vonatkozóan a KSH oldalán.

Összegzés:

A gazdasági folyamatok jelentős változást nem mutatnak az elmúlt egy évben, ám némi megtorpanás érzékelhető az ország teljesítményéhez való felzárkózásban. Ennek ellenére 2016-ban a megye mintegy 0,7%-ponttal nagyobb arányban járult hozzá az ország összteljesítményéhez, mint 5 évvel korábban.

6 Aktuális foglalkoztatási statisztikák

A foglalkoztatási helyzet jóval pozitívabb képet mutat, mint akár a demográfia, akár a gazdasági helyzet.

A megye foglalkoztatási adatait az alábbi táblázat foglalja össze, amely a 15-64 éves népesség gazdasági aktivitását részletezi, immáron a 2017-es adatot is figyelembe véve.

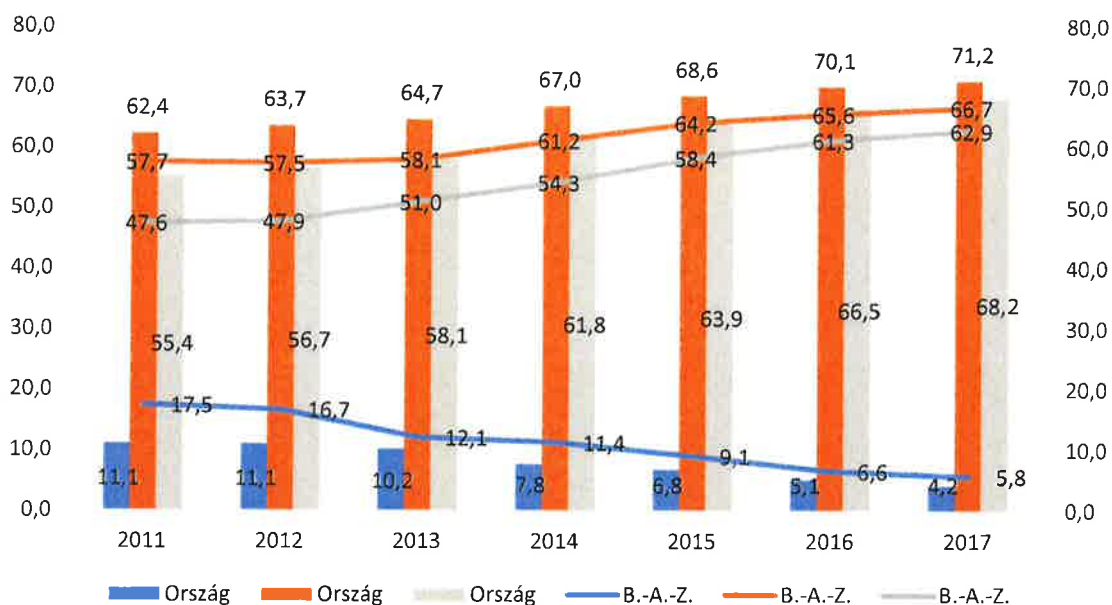
4. táblázat; 15–64 éves népesség gazdasági aktivitása (2007–2017) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

Év	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazd. aktívak	Gazd. inaktívak	Munkanélk. ráta	Akt. arány	Fogl. ráta
2007	232,0	37,5	269,5	206,7	13,9	56,6	48,7
2008	224,4	38,8	263,3	209,4	14,8	55,7	47,5
2009	220,9	42,5	263,4	205,7	16,1	56,2	47,1
2010	219,2	46,3	265,5	200,1	17,4	57,0	47,1
2011	219,7	46,7	266,4	195,5	17,5	57,7	47,6
2012	219,1	44,0	263,1	194,7	16,7	57,5	47,9
2013	230,9	31,9	262,8	189,9	12,1	58,1	51,0
2014	242,3	31,1	273,4	173,0	11,4	61,2	54,3
2015	256,2	25,6	281,8	157,2	9,1	64,2	58,4
2016	264,9	18,8	283,6	148,6	6,6	65,6	61,3
2017	267,3	16,4	283,7	141,5	5,8	66,7	62,9

Forrás: KSH, STADAT táblák - Idősoros éves adatok - Munkaerőpiac

A válságból való kilábalás óta az aktivitási arány és a foglalkoztatási ráta is folyamatosan nőtt, alapvetően pozitív tendenciákról beszélhetünk, amelyek azonban 2016-2017-re némileg lelassulni látszanak – vélhetően a megye munkaerő-piaci fejlődése elérte a maximumát. Még ha minimálisan is, de nőtt a gazdaságilag aktívak száma, ezzel szemben csökkent a munkanélküliek és az inaktívak száma. A munkanélküliségi arány komolyan csökkent az elmúlt 5-6 évben, a foglalkoztatási arány pedig átlépte a 60%-os küszöböt, és tovább erősödött. Az elmúlt egy évben is folytatódott tehát a pozitív munkaerő-piaci tendenciák.

Az alábbi grafikon kiemelten bemutatja azt, amit a fenti táblázatból is kiolvashatunk, a megyében az elmúlt években az alábbi pozitív munkaerő-piaci változások mentek végbe: az aktivitási arány nőtt, a foglalkoztatási arány szintén, míg a munkanélküliség az elmúlt 20 évben nem látott mértékig csökkent. Ezek eléggé pontosan követték az országos tendenciákat.

7. ábra; Munkaerő-piaci tendenciák B.-A.-Z. megyében és országosan

Forrás: KSH - STADAT táblák;

A megye összesen 660,549 lakosából 2017 első negyedében 156,9 ezer fő állt alkalmazásban, míg 2018 első negyedében ez kétezer fővel kevesebb. Ahogy az alábbi ábra mutatja, némi megtorpanás tapasztalható az elmúlt egy évben az alkalmazásban állók számának növekedésében.

8. ábra; Alkalmazásban állók megoszlása B.-A.-Z. megyében

Forrás: KSH, Az alkalmazásban állók főbb adatai

Legtöbben a humán-egészségügyi, szociális ellátásban, a feldolgozóiparban, a közigazgatásban, védelemben; kötelező társadalombiztosításban, illetve az oktatásban dolgoznak. Ez egyben előre vetíti, hogy az állam, illetve az önkormányzat komoly foglalkoztató a megyében: a szellemi foglalkozású alkalmazottak körében meghaladja az 50%-ot is az állami foglalkoztatottak aránya.

Ahogy az alábbi táblázatból látszik, az elmúlt egy évben a megye továbbra is pozitív tendenciákat mutatott a három vizsgálható adat tekintetében, egyike azon 9 megyének, amely mindhárom mutatóban pozitív irányba tudott elmozdulni.⁹

5. táblázat; Néhány munkaerő-piaci mutató megyénként (2017. I. negyedév és 2018. I. negyedév)

Megye	Munkanélküliségi ráta		Aktivitási arány		Foglalkoztatási ráta	
	2017. I. n. év	2018. I. n. év	2017. I. n. év	2018. I. n. év	2017. I. n. év	2018. I. n. év
Bács-Kiskun	5,1	3,2	70,2	71,0	66,7	68,8
Baranya	7,7	8,2	66,9	71,0	61,8	65,2
Békés	4,5	4,9	68,0	70,3	65,0	66,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	6,6	4,8	65,8	66,4	61,5	63,2
Budapest	3,2	3,5	75,5	75,3	73,1	72,7
Csongrád	4,3	2,9	70,3	69,5	67,3	67,5
Fejér	2,7	2,4	70,9	71,8	69,0	70,1
Győr-Moson-Sopron	0,8	1,4	71,4	75,4	70,8	74,4
Hajdú-Bihar	8,3	5,2	68,7	69,1	63,0	65,5
Heves	4,1	3,7	68,0	67,3	65,1	64,8
Jász-Nagykun-Szolnok	7,4	4,6	69,4	68,3	64,2	65,2
Komárom-Esztergom	1,7	1,8	70,8	72,2	69,6	70,8
Nógrád	11,9	7,5	66,6	71,5	58,7	66,2
Pest	2,8	1,9	70,4	72,6	68,4	71,2
Somogy	6,7	9,3	66,3	62,1	61,9	56,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	9,3	9,3	68,5	71,2	62,1	64,6
Tolna	4,0	1,6	64,9	66,9	62,3	65,8
Vas	2,1	1,3	71,5	73,7	70,0	72,8
Veszprém	1,2	2,6	71,1	72,5	70,2	70,6
Zala	5,2	3,0	71,5	74,7	67,8	72,5

Forrás: KSH, STADAT táblák – 6.2.1.;

Összegzés:

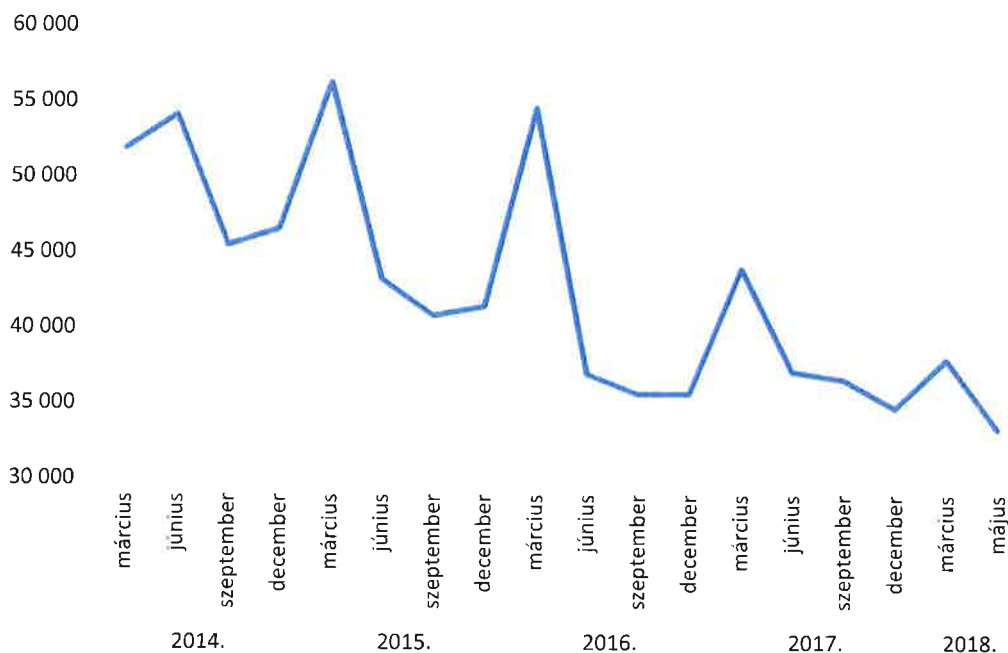
A munkaerő-piaci folyamatok továbbra is pozitív irányt mutatnak, gyakorlatilag minden fontos mutatóban további (némileg lassuló) fejlődés érzékelhető a megyében; ezzel az országos folyamatoknak megfelelően B.-A.-Z. megye is egyre jobb munkaerő-piaci helyzetbe került. Ebben azonban jelentős szerepe lehet az elvándorlásnak is, vélhetően azon csoportok hagyják el a megyét, akik az ország más részein, vagy külföldön jobb elhelyezkedési eséllyel számolnak.

⁹ A táblázatban zölddel jelölve azon megyék, amelyek mindhárom mutató esetében javítottak.

6.1 Álláskeresők általános jellemzői és munkanélküliségi tendenciák

Bár a munkanélküliség sohasem látott mértékig csökkent, még mindig több mint 30 ezer ember keres állást a megyében.

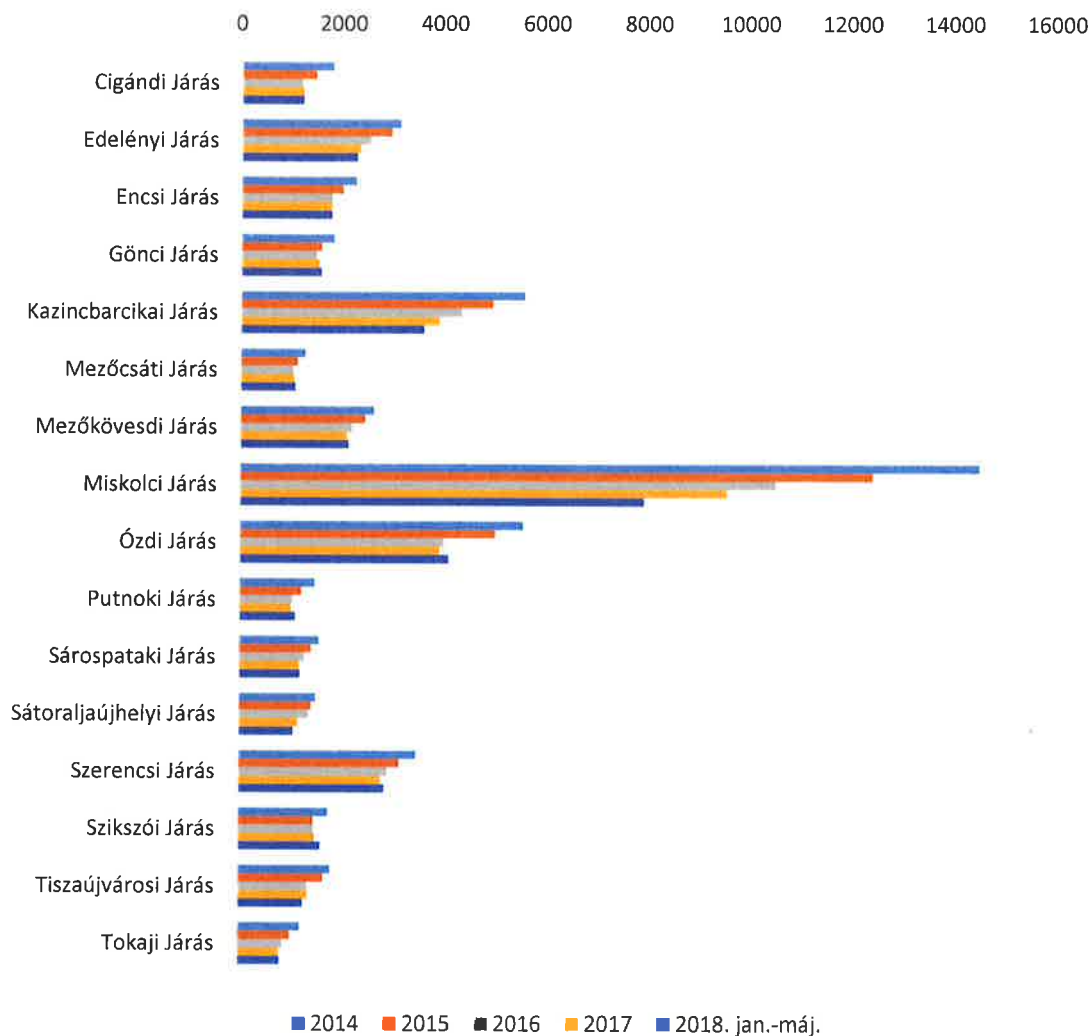
9. ábra; Nyilvántartott álláskeresők száma B.-A.-Z. megyében

Forrás: KSH, Stadat táblák

A márciusi kiugró adatoktól eltekintve - melynek indoka, hogy ekkor záródnak a közfoglalkoztatási programok, amelyből sokan visszakerülnek a nyilvántartásba - az álláskeresők száma folyamatosan csökken, ezt figyelembe véve a 2018 márciusi adat már nem annyira kiemelkedő, mint a korábbi években.

Amennyiben a megyén belüli folyamatokat vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a járások között adott esetben nagy különbségek mutatkoznak; vannak olyan járások, ahol megállt az álláskereső számának csökkenése az elmúlt három évben: Cigándi járás, Encsi járás, Gönci járás, Mezőcsáti járás, Mezőkövesdi járás, Ózdi járás, Putnoki járás, Szikszói járás. A Gönci és Mezőcsáti járásban egyértelműen negatív tendencia figyelhető meg az álláskeresők éves számát tekintve az elmúlt három évben.

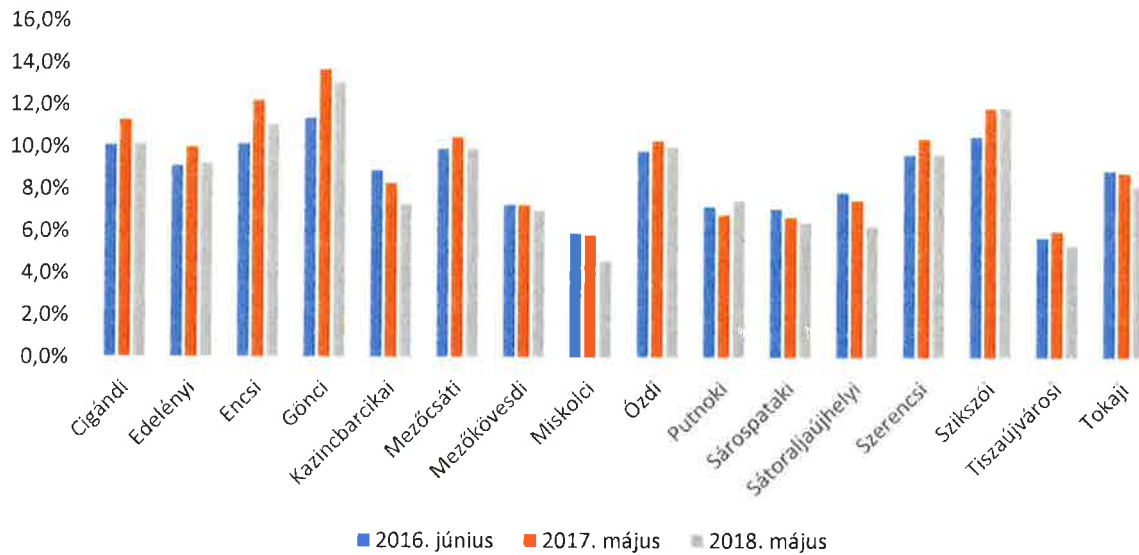
10. ábra; Álláskeresők számának változása járásonként (fő)

Forrás: https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statiztika/stat_afsz_nyilvtartasok.aspx¹⁰;

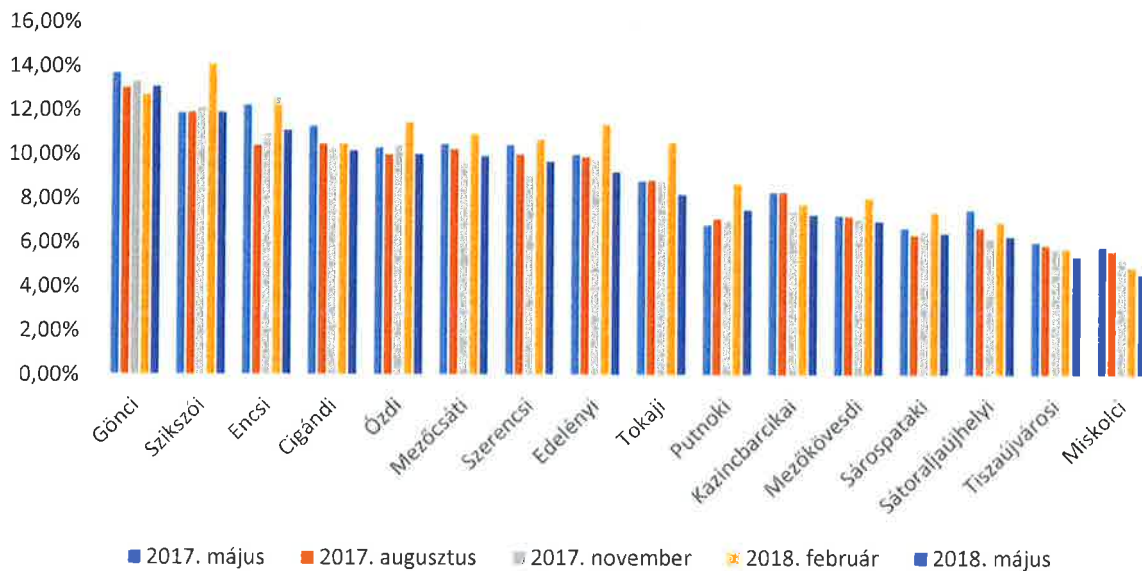
A munkanélküliségi arány a településsoros havi adatok alapján¹¹ nem minden járásban csökkent az elmúlt egy évben, bár kétségtelenül pozitívabb a kép, mint a Stratégia készültekor, mivel az elmúlt egy évben „csak” két járásban nem csökkent a munkanélküliségi arány (Putnoki, Szikszói), míg egy évvel korábban 9 járásban volt tapasztalható negatív tendencia.

¹⁰ A Járások többségének területe 2013 és 2014 között változott. Az adatok rendelkezésre állása és összehasonlíthatósága miatt a Cigándi járás területét 2015-ben is a Sátoraljaújhelyi járásnál vettük figyelembe.

¹¹ http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=afsz_havi_reszletes_adatok_2017;

11. ábra; A munkanélküliség járási aránya 2017 és 2018 azonos időszakában (május), illetve 2016 júniusában;¹²

Forrás: http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok;

12. ábra; A munkanélküliség arányának változása a megye járásaiban az utóbbi egy évben;

Forrás:

https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statiztika/full_afsz_teleulesoros_munkanelkulisegi_adatok.aspx ;

Az elmúlt egy évben erős tendencia egyik járásban sem érzékelhető a megyeszékhely, illetve a Sátoraljaújhelyi és Kazincbarcikai járás pozitív tendenciáján kívül. A munkanélküliségi arány két kivételtől eltekintve minden járásban csökkent.

¹² Az adatok kiigazított településsoros adatokból származnak;

6. táblázat; A munkanélküliségi arány járásonként (fő) – településsoros adatok aggregálása

Járás	2017. május	2017. augusztus	2017. november	2018. február	2018. május
Gönci	13,70%	13,03%	13,32%	12,71%	13,09%
Szikszoói	11,91%	11,95%	12,14%	14,12%	11,93%
Encsi	12,24%	10,44%	10,94%	12,58%	11,11%
Cigándi	11,31%	10,48%	10,29%	10,50%	10,19%
Ózdi	10,33%	10,01%	10,41%	11,47%	10,03%
Mezőcsáti	10,49%	10,25%	9,62%	10,96%	9,95%
Szerencsi	10,44%	10,02%	9,05%	10,70%	9,70%
Edelényi	10,01%	9,91%	9,78%	11,38%	9,23%
Tokaji	8,82%	8,86%	8,80%	10,57%	8,21%
Putnoki	6,83%	7,11%	7,00%	8,71%	7,51%
Kazincbarcikai	8,31%	8,32%	7,44%	7,77%	7,30%
Mezőkövesdi	7,27%	7,22%	7,09%	8,04%	7,00%
Sárospataki	6,70%	6,39%	6,53%	7,43%	6,46%
Sátoraljaújhelyi	7,51%	6,71%	6,22%	6,96%	6,31%
Tiszaújvárosi	6,05%	5,92%	5,71%	5,76%	5,41%
Miskolci	5,84%	5,66%	5,28%	4,92%	4,61%

Forrás:

https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statiztika/full_afsz_telepulessoros_munkanelkulisegi_adatok.aspx;

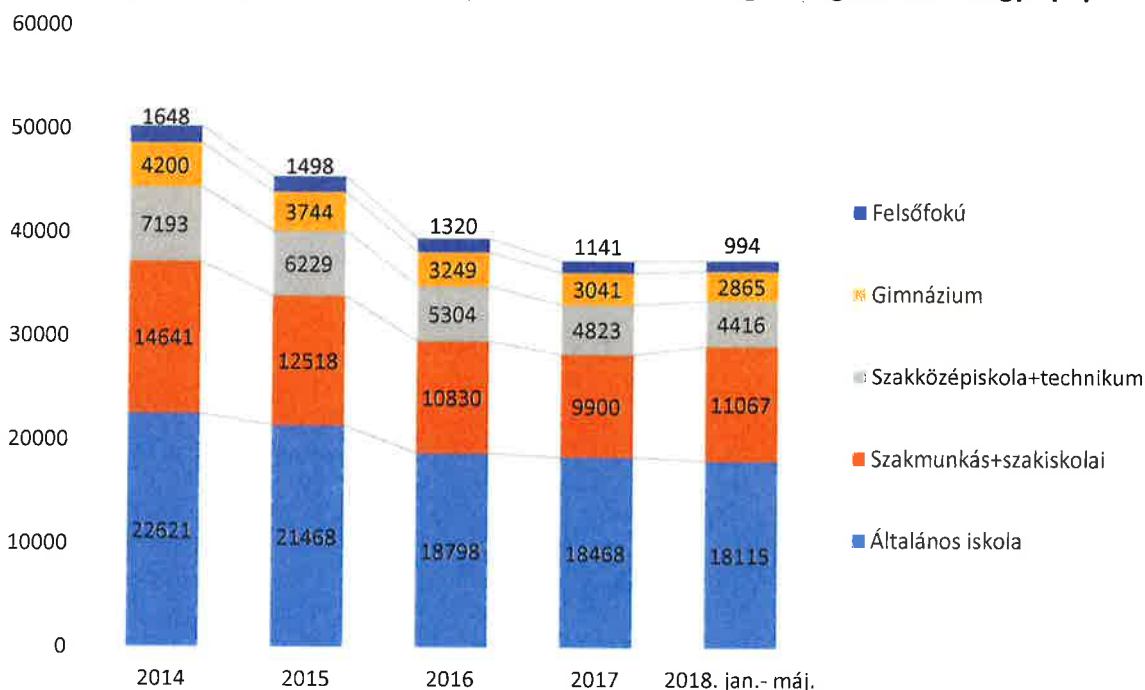
Összegzés:

A munkanélküliek aránya megyei szinten csökken; két járást kivéve (Putnoki, Szikszoói) minden járásban hasonlóan pozitívak a folyamatok. A munkanélküliek aránya 2017 és 2018 májusa között legnagyobb arányban a Miskolci, a Sátoraljaújhelyi, valamint a Kazincbarcikai járásban csökkent. Az álláskeresők száma csökkent, ám vannak olyan célcsoportok, amelyek nem tudták kihasználni a pozitív munkaerő-piaci folyamatokat (lásd a hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos elemzést).

7 Munkaerőpiacon hátrányos helyzetű kiemelt célcsoportok foglalkoztatási helyzetének elemzése

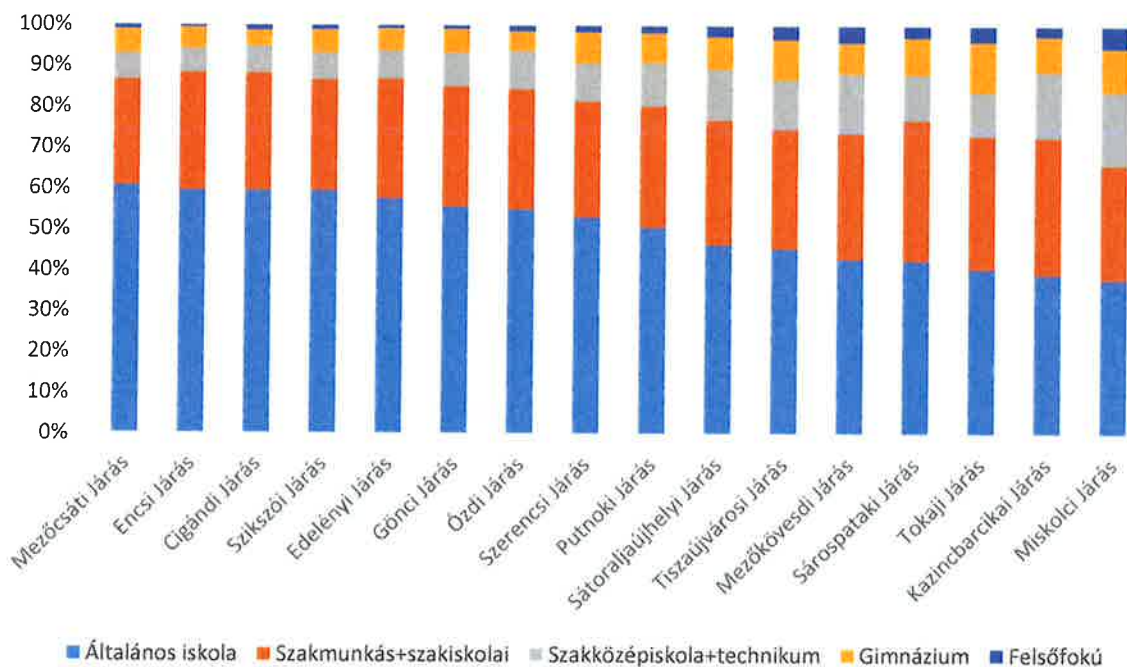
További strukturális problémákat mutat, ha megvizsgáljuk az álláskeresők összetételét végzettségük szerint. A megyében kiugró arányban találjuk a mindössze általános iskolai végzettséggel rendelkező munkakeresőket, majd őket a szakiskolai, szakmunkásképző végzettséggel, tehát szakmával rendelkezők követik. Az általános iskolai végzettségűek nagy száma továbbra is azt mutatja, hogy a megyében meglévő munkaerő-potenciál jelentős hányada nem rendelkezik szakmával.

A járasok között adott esetben az álláskeresők összetételében nagy különbségek lehetnek; a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya a megyeszékhelyen a legalacsonyabb, míg a Mezőcsáti járásban a legmagasabb.

13. ábra; Nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint a megye (fő)

Forrás: https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statiztika/stat_afsz_nyilvtartasok.aspx;

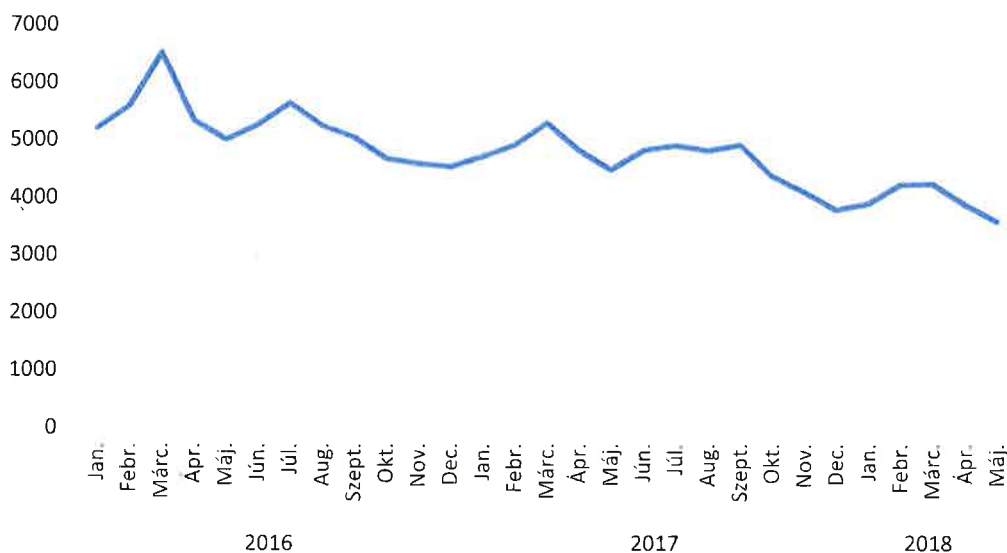
Az érettségivel nem rendelkezők aránya (legfeljebb szakiskolai/szakmunkásképzőben szerzett végzettséggel rendelkezők) az Encsi és Cigándi járásban a legmagasabb (88,4%, illetve 88,3%).

14. ábra; Az iskolai végzettségi szint járásonként (2018. január-május)

Forrás: https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statiztika/stat_afsz_nyilvtartasok.aspx;

Az álláskeresőknél belül ki kell emelnünk a pályakezdőket, akiknek szintén jelentős a száma, és akiknek az aránya hullámzó tendenciát mutat, ám makacsul 10% fölötti az arányuk az álláskeresők között.

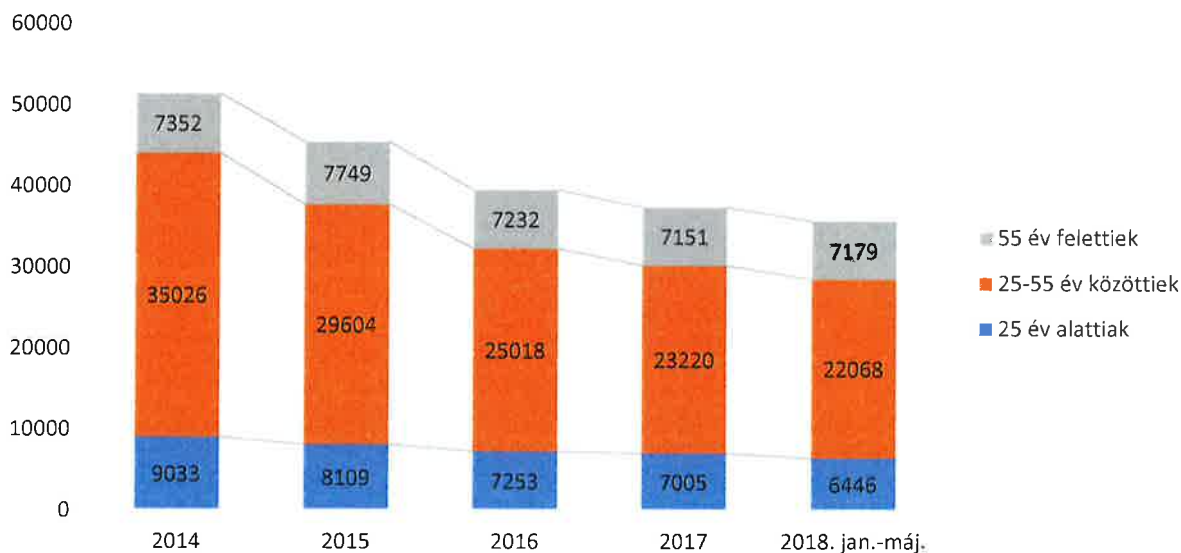
15. ábra; Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma a megyében (fő)

Forrás: NSZFH, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok

Arányukat tekintve a fiatal munkavállalók közötti munkanélküliség még mindig magas – kétszerese-háromszorosa a megyei munkanélküliségi rátának. Vagyis egy hátrányos helyzetű célcsoporttal állunk szemben, amelyiknek a munkavállalására kiemelt figyelmet kell fordítani, illetve ezek az arányok újfent a kiaknázható munkaerő-tartalékokat mutatják. Ugyanez még erőteljesebben igaz az 55 év feletti álláskeresőkre, miközben az álláskeresők teljes száma az elmúlt 5 évben mintegy 30%-kal csökkent, az 55 év feletti álláskeresők száma gyakorlatilag változatlan.

16. ábra; Fiatal és idősebb korosztályok aránya a munkanélküliek között B.-A.-Z. megyében¹³

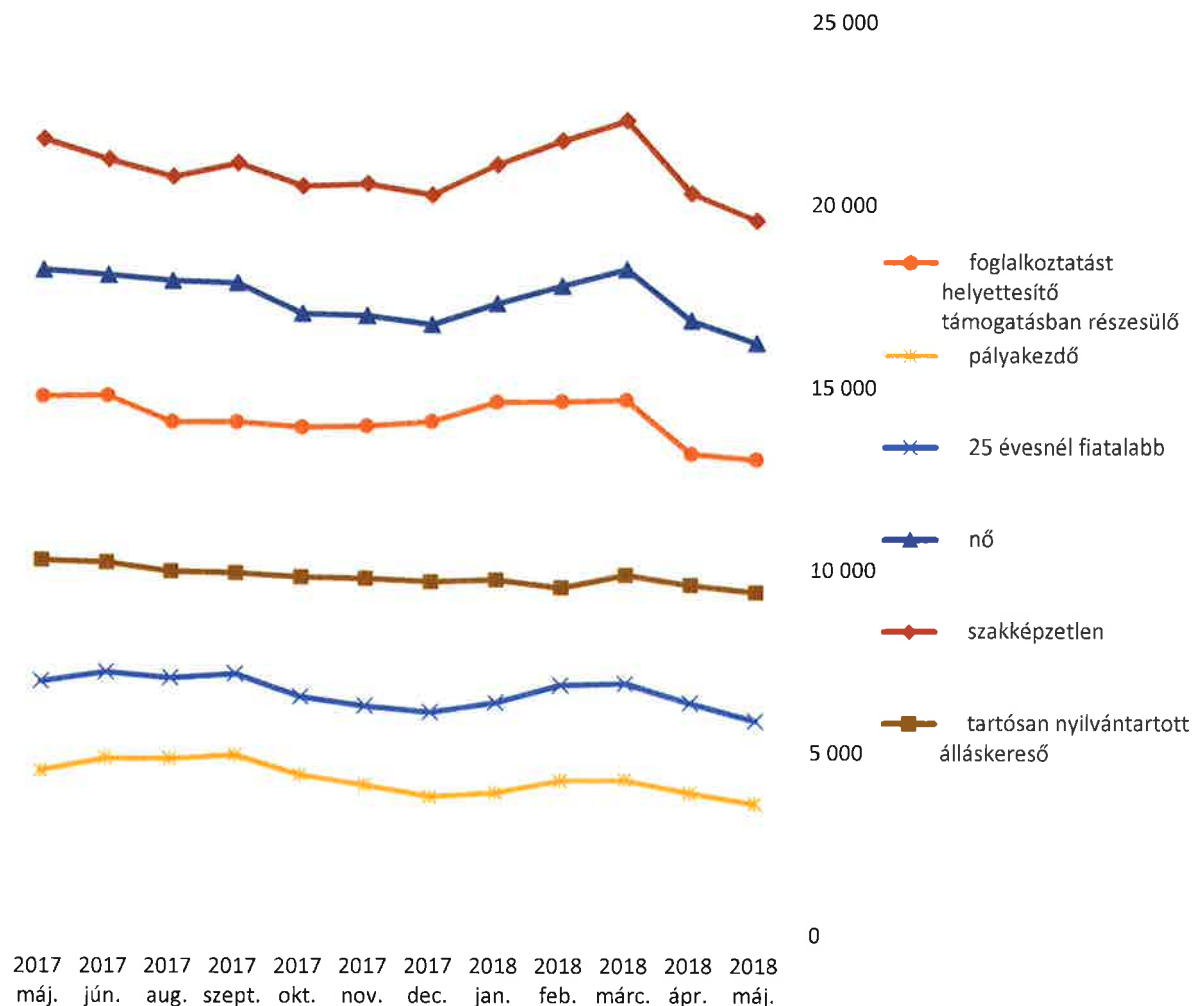

Forrás: https://nfsz.munka.hu/Lapok/full_afsz_kozos_statistika/stat_afsz_nyilvtartasok.aspx;

¹³ A 2018-as adatban a január-május hónapok havi átlagát vettük figyelembe.

Ahogy az alábbi ábrán is látható, minden veszélyeztetett csoport jobb helyzetbe került az elmúlt egy évben, különösen 2018 második negyedében történt jelentős javulás. A tartósan nyilvántartott álláskeresők száma csak kis mértékben csökken, nyilván ez nem is főként foglalkoztatás-, hanem átfogó társadalompolitikai kérdés, így csak széleskörű beavatkozásokkal kezelhető. A szakképzetlen munkaerő még mindig nagyon jelentős arányt képvisel az álláskeresők körében. A nők aránya alacsonyabb az álláskeresők körében, mint demográfiailag indokolható lenne.

17. ; A hátrányos helyzetű munkakeresők létszámadatai az elmúlt egy évben

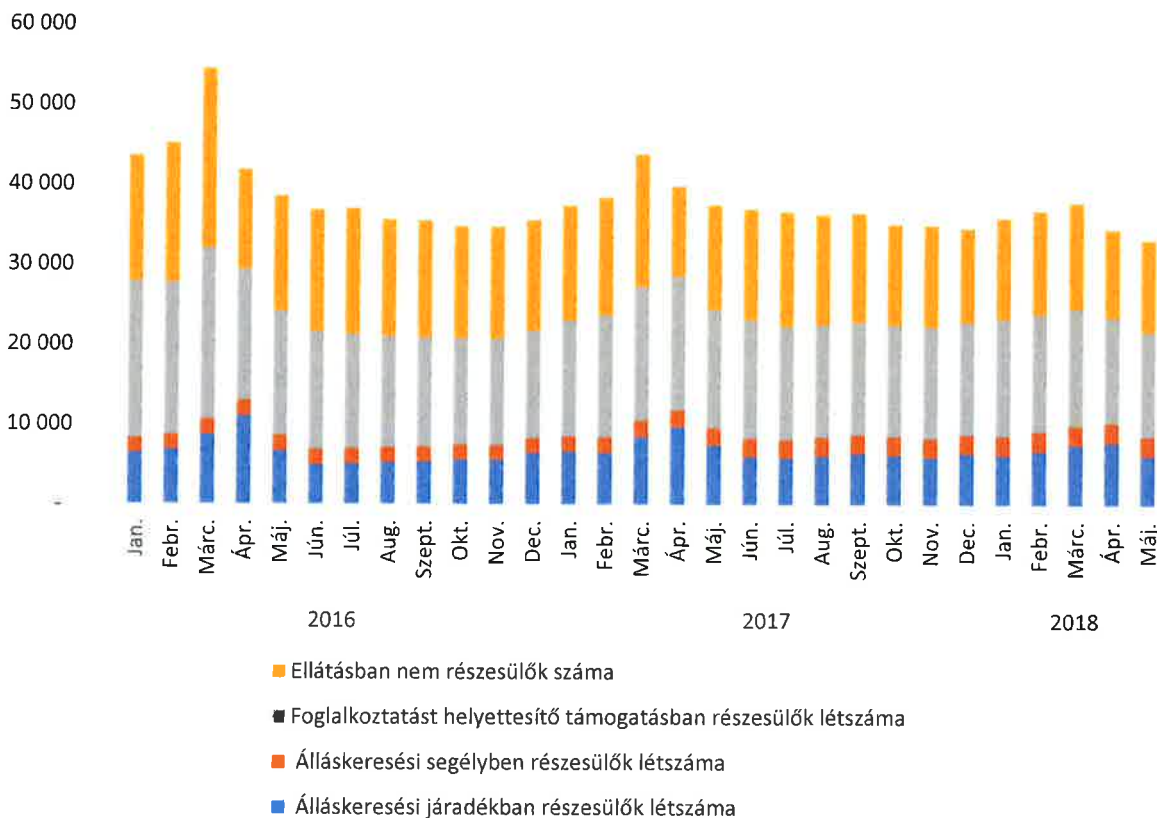
Forrás:

[http://borsod-abauj-zemplen.munka.hu/engine.aspx?page=Borsod statisztika mpinfo 2018&switch-content=Borsod statisztika mpinfo 2018 20180628 8&switch-zone=Zone1&switch-render-mode=full](http://borsod-abauj-zemplen.munka.hu/engine.aspx?page=Borsod%20statisztika%20mpinfo%202018&switch-content=Borsod%20statisztika%20mpinfo%202018%2020180628%208&switch-zone=Zone1&switch-render-mode=full)

8 Aktuális foglalkoztatási támogatások a megyében, illetve közfoglalkoztatási helyzet

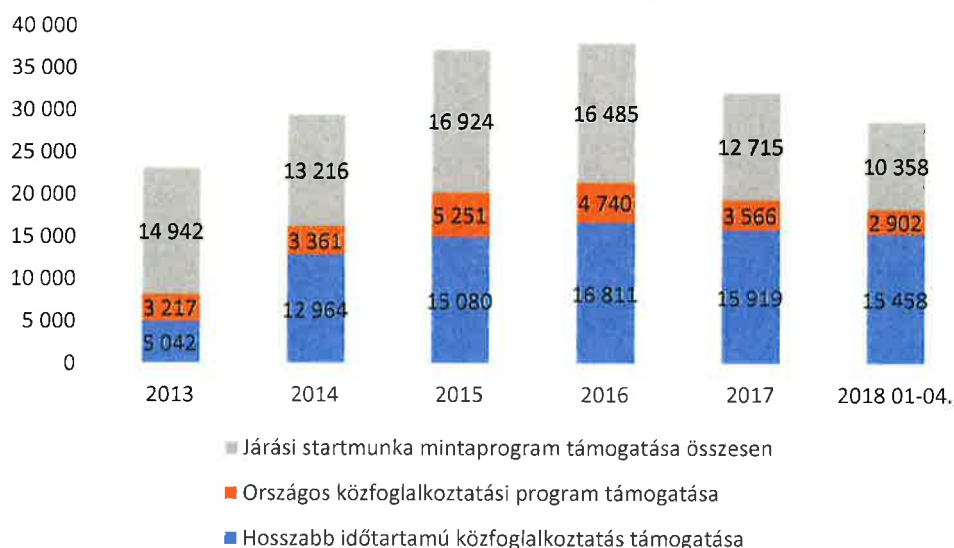
A legfrissebb adatok szerint (2018. május) 33 289 fő keres állást a megyében. Ezen létszámon belül az álláskeresők 65-66%-a részesül valamilyen támogatásban. Viszont ezen a számon belül többségben vannak a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők, illetve kb. 1/3-ad az aránya a támogatásban nem részesülő álláskeresőknek. Ez azt jelenti, hogy az álláskeresők döntő többsége tartósan munkanélküli, vagy más hátrányos helyzetben van.

18. ábra; Támogatásban részesülő / nem részesülő álláskeresők száma (fő) B.-A.-Z. megyében

Forrás: nfsz.munka.hu, http://nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=stat_afsz_nyilvtartasok

A közmunkások helyzetét külön érdemes megvizsgálni, hiszen kormányzati cél, hogy ők az elsődleges munkaerőpiacra visszakerüljenek. A megyében azonban magas a közmunkában foglalkoztatottak aránya; növekvő tendencia volt megfigyelhető 2016-ig, ám azóta csökkenés figyelhető meg számukban. Ez vélhetően a munkaerő-piac elmúlt években látott bővülésével magyarázható.

19. ábra; A közmunkában foglalkoztatottak száma B.-A.-Z. megyében (fő)

Forrás: BM, <http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>;

A megye 16 járásából 12-ben 1000 fő feletti a közfoglalkoztatottak száma, ezek közül is hatban meghaladta a 2000 főt is (Miskolci, Edelényi, Encsi, Ózdi, Kazincbarcikai, Szerencsi járások).

Az alábbi táblázatból látszik, hogy a 2016-os közfoglalkoztatási csúcs után némileg visszaszorulni látszik ez a munkaerő-piaci beavatkozás, miközben a regisztrált álláskeresők száma is csökken. Így a közfoglalkoztatási ráta még továbbra is országosan az egyik legmagasabb a megyében.

Az mindenképpen társadalmilag pozitív tendenciaként értékelhető, hogy az ellátásban nem részesülő álláskeresők száma 5 év alatt majdnem a felére esett.

7. táblázat; Közfoglalkoztatási és támogatási adatok a megyében

Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2013	2014	2015	2016	2017	2018. 01-03. hó
Közfoglalkoztatásban dolgozók száma	23 201	29 540	37 255	38 035	32 200	28 718
Ellátásban nem részesülő álláskeresők száma zárónapon	28 298	25 818	22 010	18 545	16 864	15 809
Álláskeresői ellátásban részesülő álláskeresők száma zárónapon	4 417	4 777	4 954	5 386	5 955	6 240
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskeresők száma zárónapon	26 487	20 754	18 443	15 572	14 556	14 255
Regisztrált álláskeresők száma zárónapon	59 202	51 349	45 407	39 503	37 375	36 303
Nyilvántartott álláskeresők relatív mutatója	12,21%	10,68%	9,55%	8,94%	8,59%	8,34%
Közfoglalkoztatási ráta	27,34%	34,77%	45,77%	49,05%	46,28%	44,17%

Forrás: BM, <http://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/statisztika>

8.1 A foglalkoztatási célú támogatások¹⁴

A különböző Európai Unió források közül több is lényegi vagy részbeni átfedést mutat a TOP 5.1.1-15 pályázattal, ami a bevonni kívánt célcsoportokat illeti.

A 2015-2021 között megvalósuló Ifjúsági Garancia Program a 25 év alatti NEET fiatalok (se nem dolgozó, se nem tanuló) munkához jutását segíti, mely a személyes igényekhez igazodó szolgáltatások mellett új szakma és megfelelő munkatapasztalat megszerzésével kívánja a nyílt munkaerő-piacra való elhelyezkedésüket előmozdítani.

A támogatásokat kezdetben betanító képzésre és alapkompétencia fejlesztésre fordították, de 2017-ben már döntően OKJ-s képzéseket finanszíroztak. Szakmacsoporti adatokat tekintve a korábbi évek képzéseiben meghatározó volt a háztáji növénytermesztéshez kapcsolódó oktatás, illetve kerti munkás és a tisztítási technológiai képzés. Ezek a képzések részben a mezőgazdasági termeléshez, illetve közterület és a zöldterület gondozáshoz kapcsolódnak.

Szintén fontos projekt a megyében a GINOP 5.1.1. „Út a munkaerőpiacra” című program, amelynek keretében a résztvevőknek lehetősége nyílik az alapfokú iskolai végzettség, illetve az első, vagy egy új szakma megszerzésére. A bevontak számára a tanfolyam díjmentes, melynek időtartama alatt keresetpótló juttatás, útiköltség támogatás is adható, valamint a gyermekfelügyelettel és a hozzátartozó ápolásával járó költség is megtéríthető. A munkaadók a foglalkoztatás bővítését szolgáló bértámogatásra és bérköltség-támogatási konstrukciókra adhatnak be igényt, melyhez a kérelmeket a foglalkoztatást megelőzően kell benyújtani a járási hivatalok foglalkoztatási osztályaihoz.

B.-A.-Z. megyében jelentős a közfoglalkoztatási programban részt vevők száma, amely 2016-ban havonta átlagosan 38 ezer, majd 2017-ben 32 ezer fő körül alakult. Negatív tendencia, hogy a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás jelentős mértékben növelte részesedését a járási startmunka mintaprogramok hátrányára: ez kevesebb lehetőséget ad a közfoglalkoztatottnak az elsődleges munkaerő-piacra való kilépésre.

A járási szintű programokban az önkormányzat által ellátandó kötelező feladatokon túl - mint például a közterületek (parkok, utak, árkok) karbantartása -, mezőgazdasági tevékenységben is részt vettek a közmunkások. Legnagyobb arányban mezőgazdasági munkát végeznek, emellett jelentős a helyi érdekű tevékenység, kisebb mértékben pedig az utak karbantartása és a belvízelvezetés.

¹⁴ A fejezet a B.-A.-Z. Megyei Paktum projekt megvalósíthatósági tanulmányát veszi át.

8. táblázat; Közfoglalkoztatásban résztvevők száma, Borsod-Abaúj-Zemplén megye 2016-2017;

A közfoglalkoztatás típusa	Havi átlagos létszám, fő		Megoszlás,%		Változás (2016. év=100)	
	2016	2017	2016	2017	fő	%
	január-dec.		január-dec.			
Hosszabb időtartamú	16 811	15 919	44,2%	49,4%	-892	94,7%
Országos programok	4 740	3 566	12,5%	11,1%	-1 174	75,2%
Járási startmunka mintaprogramok	16 485	12 715	43,3%	39,5%	-3 770	77,1%
<i>Ebből:</i>						
- mezőgazdasági	6 957	5 387	42,2%	42,4%	-1 570	77,4%
- belvízelvezetés	1 412	1 104	8,6%	8,7%	-308	78,2%
- mezőgazdasági földutak karbantartása	649	438	3,9%	3,4%	-211	67,5%
- bio- és megújuló energiafelhasználás	903	528	5,5%	4,2%	-375	58,5%
- belterületi közutak karbantartása	1 207	1 256	7,3%	9,9%	49	104,1%
- illegális hulladéklerakók felszámolása	504	443	3,1%	3,5%	-61	87,9%
- téli és egyéb értékteremtő	-	-				
- helyi sajátosságokra épülő	4 794	3 460	29,1%	27,2%	-1 334	72,2%
-- egyéb startmunka mintaprogram	58	58	0,4%	0,5%	0	-
-- magas hozzáadott értékű program	-	41		0,3%	-	-
Összesen	38 035	32 200	100,0	100,0	-5836	84,7%

Forrás: Belügyminisztérium;

9 Betöltetlen álláshelyek és a munkaerő-piaci felmérés – várható munkaerő-igény a megyében;

9.1 Üres álláshelyek éves változása

A megyében bejelentett üres állások 58%-a közfoglalkoztatás révén a másodlagos munkaerőpiacon, 42%-a az elsődleges munkaerőpiacon állt rendelkezésre.

2018. május hónapban a megyei munkaadók összesen 3,2 ezer fő foglalkoztatását biztosító állást jelentettek be a járási hivatalokban, ami csaknem negyedével kevesebb volt, mint az előző hónapban, s közel ennyivel elmaradt a 2017. májusában megjelenő kereslettől is.¹⁵

Február-március folyamán jelentették be a hagyományos, illetve a járási és az országos közfoglalkoztatási mintaprogramokhoz kapcsolódó munkaerő-igényüket a közfoglalkoztatók, ami együttesen több mint 29 ezer átmeneti álláshely betöltését jelentette a megyében. Ehhez képest áprilisban és májusban már lényegesen kevesebb, jórészt a cserélődés pótlását célzó munkaerő-közvetítésre vonatkozó igényt jeleztek. Ezzel szemben az elsődleges munkaerőpiacon tevékenykedő munkáltatók által bejelentett üres álláshelyek száma minden hónapban meghaladta az egy évvel

¹⁵ Tájékoztató Borsod-Abaúj-Zemplén megye munkaerő-piaci folyamatairól – 2018. május;
http://borsod-abauj-zemplen.munka.hu/engine.aspx?page=Borsod_statistika_mpinfo_2018&switch-content=Borsod_statistika_mpinfo_2018_20180628_8&switch-zone=Zone1&switch-render-mode=full;

korábbi, az év vizsgálható öt (januártól májusig) hónapjában közel harmadával több álláskereső számára kínáltak munkalehetőséget.

Ahogy az előző hónapban, májusban is a közfoglalkoztatási programok létszámával, indításuk ütemezésével összefüggő eltérések magyarázzák a különbséget. Országosan is hasonló természetű változások zajlottak, de a csökkenés mértéke - mind az előző hónaphoz, mind az egy évvel korábbihoz viszonyítva – mérsékeltebb volt. 2018. május folyamán országosan összesen 32,2 ezer állást vettek nyilvántartásba a foglalkoztatási szolgálatok, ennek 9,9%-át a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei járási hivatalok. A nyílt munkaerő-piaci állások csaknem kétharmadára (65%) segéd- vagy betanított munkát vállaló álláskeresőket vártak a munkáltatók, s tovább csökkent (35%, 473 db) a szakképzett álláskeresőknek szánt üres állás. Ez azt jelenti, hogy a szakképzettséggel nem rendelkező álláskeresők (nagyjából 10%-uk) is találhatnak megfelelő álláshelyet megyén belül is.

A megyében nem jelezte egy munkáltató sem az elmúlt időszakban, hogy csoportos létszám-leépítést tervez.

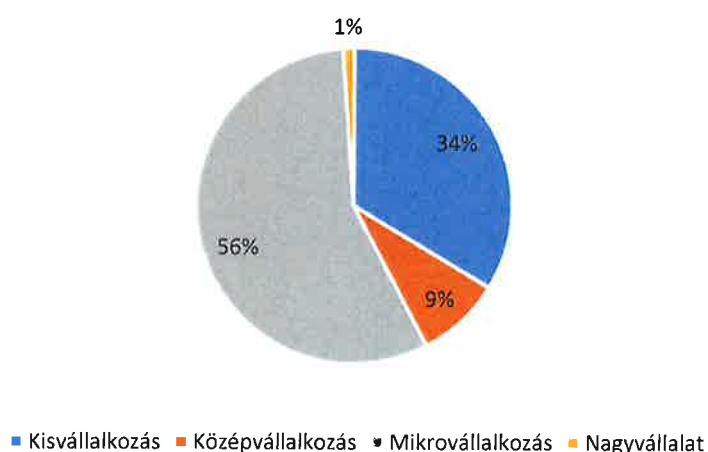
A Borsod Tranzit Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. által készített felmérés lehetőséget ad arra, hogy az álláskeresőkről, illetve a munkaadók igényeiről mélyebb információkat is megtudjunk, emellett pedig a megyei vállalkozások véleményét megismerjük.

9.2 A megkérdezett vállalatok válaszainak bemutatása

2018-ban hasonlóan az előző évi felméréshez, összesen 4500 vállalat kapta meg a kérdőívet. Ezeknek mintegy kilencede válaszolt a kérdésekre, így összesen 502 értékelhető kérdőív állt rendelkezésre (2017-ben 505).

A választ adó vállalkozásokat ebben az évben is a mikrovállalkozások képviselték legnagyobb arányban (56,5%; egy évvel korábban majdnem 60%). A kisebb cégek vonatkozásában technikailag is könnyebben történt a lekérdezés, illetve általában elmondható, hogy pozitívabban, rugalmasabban együttműködve álltak hozzá az ilyen jellegű kérdések megválaszolásához.

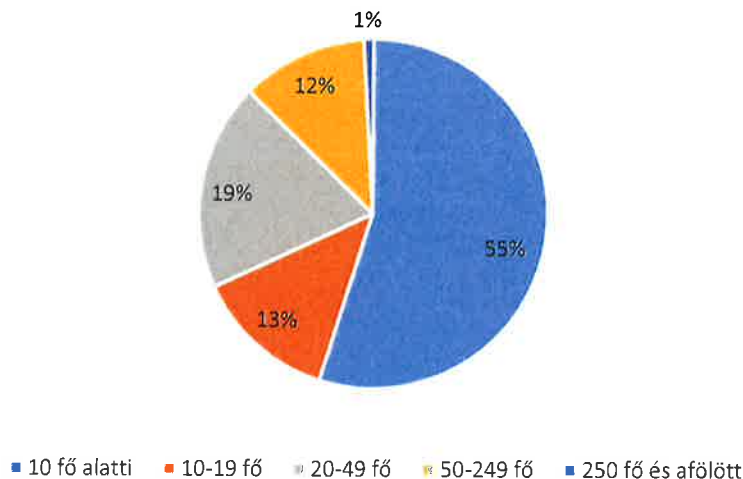
20. ábra; A választ adó vállalkozások mérete (N=497)

Fő tevékenység szerint a vállalkozások legnagyobb része a kereskedelmi kategóriába sorolta magát (26%), de az „egyéb szolgáltatással” foglalkozó szolgáltatók száma is magas (12%), továbbá szálláshely-szolgáltatással és vendéglátással 10% válaszadó foglalkozik. (2017-ben nagyon hasonló megoszlásban vettek részt vállalkozások) Sok vállalat több, egymástól nagymértékben eltérő fő tevékenységi területet is megjelölt.

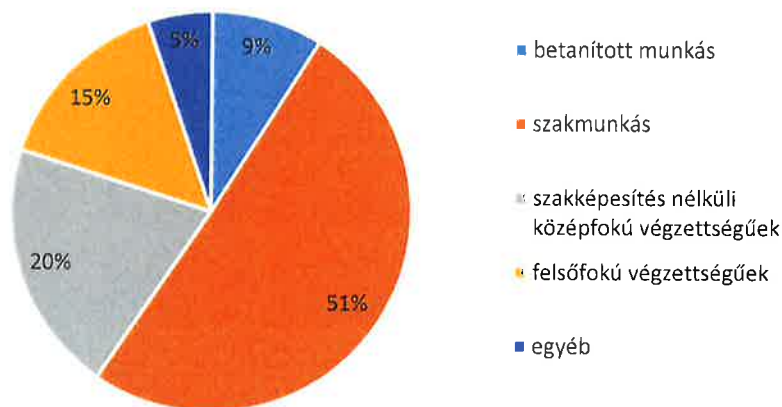
Mivel alapvetően kis cégek vettek részt a felmérésben, 78%-ukban nincs külön a humánerőforrás-menedzsmenttel foglalkozó kolléga. A vállalkozások 91,6%-a 100% magyar tulajdonban van, 30%-uk településen belüli piaccal rendelkezik, további harmaduk pedig legfeljebb járási szintű piacon van jelen.

21. ábra; A vállalkozások létszáma (N=432)

A válaszadók több mint fele 10 fő alatti, további harmada pedig legfeljebb 50 fő alkalmazottal rendelkezik. A 2017-es létszámokhoz képest 2018 májusára mintegy 86% (428 vállalat) válaszolta azt, hogy nem történt változás a létszámban, míg 26-an (5%) jelezték, hogy a szezonális az oka a változásnak, és 15-en a nagymértékű fluktuációra hivatkoztak. 17 (3%) cégnél új beruházás miatt lett más a foglalkoztatotti létszám.

22. ábra; Az alkalmazottak túlnyomó részben ... (több válasz is lehetséges; N=494)

A vállalatok fele jelölte, hogy szakmunkásokat, további ötödük pedig, hogy érettségizetteket foglalkoztat.

A egy éves időtávon jellemző fluktuáció a cégek 55%-ában nem érte el az 5%-ot, ötödüknél viszont 20-50% közötti, míg negyedük esetében 5-20%-os volt. Ez igen erős teherterhelésnek minősül, különösen a kis létszámú vállalkozások esetében.

A tavalyi felmérésben még a vállalatok 41 százaléka jelezte, hogy nincs munkaerő-piaci problémája, idén ezt csak a válaszadók kevesebb, mint 10%-a említette. A munkaerő-piaci problémák közül legjelentősebb a szakképzett munkaerő hiánya, ami a cégek háromnegyedét (76,2%) érinti (2017-ben 35%). Emellett a vállalkozások felének jelent problémát a jelenlegi munkavállalók kompetenciahiánya (a 2017-es felmérésben is ez volt a második leggyakoribb probléma). Mintegy 30%-nyian a munkavállalók megbízhatatlanságát is megjelölték, mint munkaerő-piaci kihívást. Ezen a vállalkozók megfelelő gyakorlati képzéssel tudnának segíteni.

A válaszadóknak mindössze 5%-a jelölte azt, hogy 100%-os a kapacitás-kihasználtság (tavaly több, mint 20%), 44,6%-uk 85-94%-os (tavaly kevesebb), 26%-uk 75-84%-os kihasználtságot említett. Mintegy tizedük majdnem teljesen kihasználja erőforrásait (95-99%). A kapacitások kihasználatlansága a munkaerő-hiányból és a versenytársak jelenlétéből, valamint a megrendelések, vevők elmaradásából következik.

Ennek folyamányaként az elmúlt év záró adataihoz képest nem volt változás 2018 júniusára a vállalkozások mintegy 75%-ában (az erre a kérdésre válaszolók mintegy 88%-a jelezte ezt). A létszámnövekedésről jelző 19 cégből 10 új beruházás miatt emelt létszámot, ezután pedig a szezonaritást említette. A csökkenésben érintett cégeknél (20) szintén a szezonaritást említették legtöbben (40%).

A kérdőívet kitöltő vállalatok véleménye szerint (ahogy a 2017-es felmérésben is), leginkább a külföldi munkaerőpiacok elszívó hatása, a munkaerő költsége és a munkaerő minősége az oka annak, hogy nehezen vagy nem sikerült betölteni az üres álláshelyeket (egy évvel korábban a munkaerő minősége csak a 6. legfontosabb ok volt, azt megelőzte az alacsony bérezés, a hiányszakmákkal érintett szektorok jelenléte, illetve a képzési rendszer hiányosságai).

A válaszadóknak mintegy 6%-a tervez létszámbővítést, a többiek nagyjából fele-fele arányban vagy nem terveznek, vagy nem tudják még.

A hátrányos helyzetű csoportok köréből kis számban (23-24%) terveznek foglalkoztatást. Akik igen, azok nagyrészt fiatalokat vagy 50 év feletti munkavállalókat vennének fel.

9.3 Álláskeresők válaszainak bemutatása

A felmérésben összesen 507-en (2017: 681 fő) vettek részt, akik közül 44%-nyian általános iskolai végzettséggel, további 27%-uk pedig szakiskolai végzettséggel rendelkezik (a 2017-es mintában nagyobb volt mindkét csoport aránya).

A válaszadók inkább pozitív rövidtávú jövőképpel rendelkeznek: 64%-uk (2017-ben 66%) lát esélyt arra, hogy el tudnak helyezkedni. Az önbizalom érzékelhető abban is, hogy több mint a válaszadók fele egyedül (szakember támogatása nélkül) kíván elhelyezkedni.

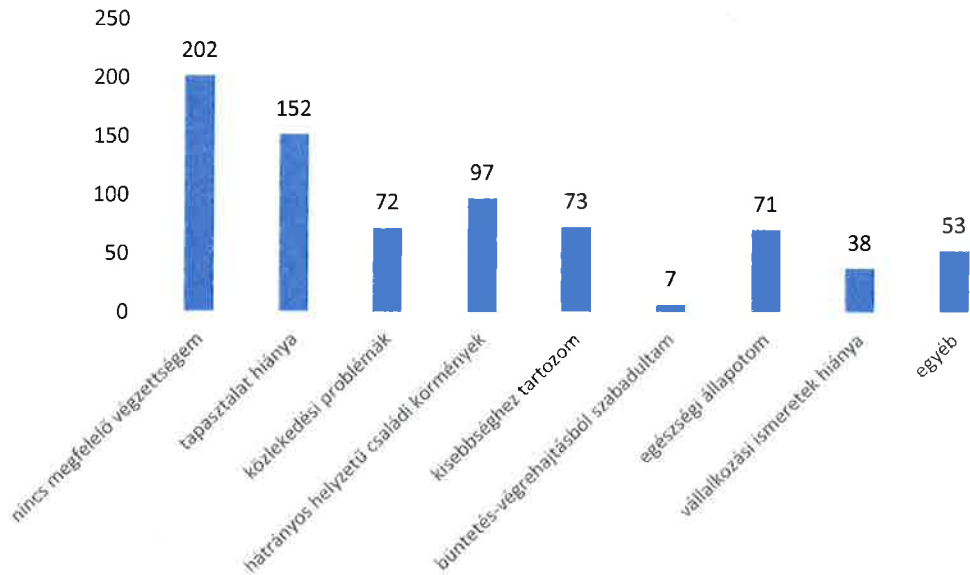
Az igényelt nettó keresetre vonatkozóan nagy szórást mutatnak a válaszok: átlagosan 130 ezer forinttal lennének elégedettek az álláskeresők, ám az egyéni válaszok 75 ezertől, 400 ezer forintig terjednek.

Legtöbben (77,5%-nyian említették) önállóan keresnek munkát, az álláskeresők kétharmada az ismerősökre támaszkodik, felük pedig a kormányhivatal foglalkoztatási osztályától is segítséget vár.

Az álláskeresőket tudják, hogy milyen képzettséget keresnek a vállalatok, amikor azt kérdeztük tőlük, hogy milyen képzettség segítené őket az elhelyezkedésben: 56% jelezte az OKJ-szakképzettséget, 34% az idegen nyelvű képzést, 22% IKT-képzést, és 19% betanító képzést.

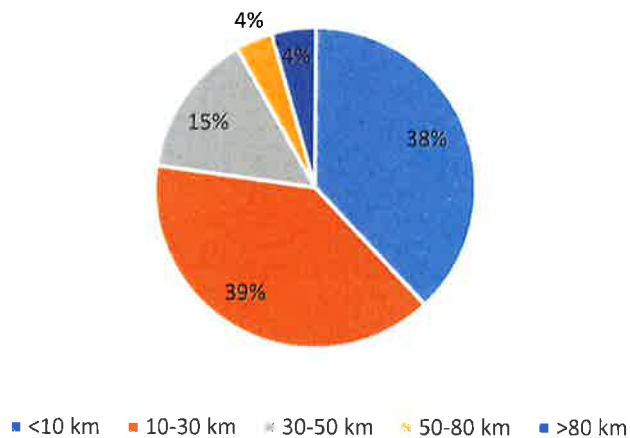
Az legtöbben a megfelelő végzettséget jelölték az elhelyezkedés gátjának.

23. ábra; Mi akadályozza az elhelyezkedésben (többet is jelölhet)

Az elhelyezkedés érdekében a válaszadók majd' négyötöde legfeljebb 30 kilométert utazna, ami azt mutatja, hogy alacsony szintű mobilitási hajlandóság jellemző az álláskeresőkre.

24. ábra; A maximálisan vállalt utazási távolság az elhelyezkedés érdekében

10 A SWOT-elemzés áttekintése

Ahogy az adatok elemzése is megmutatta, a megyei folyamatok közül a legtöbb párhuzamosságot mutat a hazai általános helyzettel. Az egy évvel ezelőtt készült Stratégia helyzetelemzésének összefoglalásaként közölt SWOT-elemzés áttekintése, illetve az érintettekkel való megbeszélése után van néhány olyan pont, ahol kiegészítésre szorulhatnak a megye erősségei, gyengeségei. Ahogy a Magyarország 2017 című kiadvány is jelzi, a megye a másodikként leginkább érintett az elvándorlásban.¹⁶ A megyében magas a hátrányos helyzetű csoportok aránya, akik gyakran szegregáltak, kistelepüléseken, apró zsákfalvakban élnek (gyakorta rossz közlekedési kapcsolatokkal), így társadalmi hálózataik is rehabilitációra szorulnak. Lakhatási körülményeik legtöbbször elmaradnak a kívánatostól, ahogy ezt megerősítette a Paktumszervezeti tagok véleménye is. Ez igen nagy kihívást jelent a munkaerő-piaci beavatkozások esetében, mivel elérésük nehéz, motivációjuk alacsony szinten áll.

A gazdasági teljesítmény javul az országos átlagnak megfelelően hosszabb távot figyelembe véve, ám jelentős közeledés nem történt (2016-ra a megye fejlődésének mértéke elmaradt az ország fejlődéséhez képest)¹⁷. A keleti és nyugati országrész közötti különbségek hosszabb távon is konzerválódni látszanak. A megyében kevésbé domináns a kkv-szektor (inkább vannak jelen mikro-vállalkozások), a gazdasági teljesítmény legnagyobb részét a multinacionális vállalatok adják. A megyében alacsony a bérszínvonal az ország átlagához (különösen a nyugati megyékhez) képest, bár az elmúlt évben a munkaerő-hiány előidézte a béremelést. A béremelkedésre való tekintettel nyilvánvalóan csökkent a munkanélküliek száma, ám még így is vannak tartalékok a megyében, különös tekintettel az inaktív lakosságra, akiknek rehabilitációja, a társadalomba való integrációja nagy potenciált jelenthet a megyének. A legfőbb probléma továbbra is az, hogy e csoportok foglalkoztathatósága alacsony szinten áll. A megyei és helyi paktumok működésének egyik eredménye az, hogy az elmúlt időszakban a korábbiaktól eltérő, újabb csoportokat is sikerült aktivizálni a munkaerő-piacon.

A megye innovációs potenciálja továbbra is növelendő, noha a Miskolci Egyetem egyre jobban beágyazódik a nemzetközi kutatási hálózatokba. Az egyetem és a vállalatok kapcsolata jónak mondható, ám a kutatási eredmények nem feltétlenül tudnak helyben beépülni a termelési folyamatokba – ehhez beruházások és tudatosan szervezett innovációs együttműködések egyaránt szükségesek.

¹⁶ Magyarország 2017, KSH, 2018. 14. o.; forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2017.pdf>;

¹⁷ Újabb adat nem áll rendelkezésre.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - A gazdaságilag aktív lakosság száma 2017-re mintegy 25 ezer fővel nőtt 2006-hez képest annak ellenére, hogy a megye lakossága mintegy 70 ezer fővel csökkent - A bölcsődei férőhelyek száma 24,8%-kal bővült 2016-ra öt év alatt - A Szakképzési Centrumok működése elindult, a felnőttképzési portfóliójuk bővült <ul style="list-style-type: none"> - Megvalósult társadalmi fejlesztések – foglalkoztatás, köznevelés, szakképzés, felsőoktatás - A megyében van a legtöbb duális tanulószerveződés - A Miskolci Egyetem minden tudományterületen nyújt alap- és mesterképzést - A felsőoktatás és az ipar együttműködése jó a megyében - Erős civil bázis, jól működő civil szervezetek miskolci szinten és bizonyos kistérségekben, de ez nem egyenszilárdságú - Nem romló tendencia az élveszületések számában - Ipari hagyományok - Mezőgazdaság potenciálja, kihasználható szabad területek - Hasznosítható, olcsón elérhető ingatlanok - A munkahely-teremtési folyamatok erősödnek - A megyében folyamatosan megjelennek kisebb-nagyobb beruházások 	<ul style="list-style-type: none"> - Alacsony képzettségű lakosság arányának és számának emelkedése, különösen a perifériákon, kistelepüléseken, alacsony mobilitási hajlandósággal - Az ezer lakosra jutó szociális segélyezettek száma két és félszer magasabb az országos átlagnál - Jelentős számú szegénységben, gyakran mélyszegénységben élő lakosság - Az álláskereső jellemzői és a foglalkoztatói igények közötti jelentős különbségek képzettség, tapasztalat, motiváció és elérhetőség szempontjából - Szegregálódó települések és településrészek, ahol az alacsonyan képzett, többnyire alacsony jövedelmű, munkanélküli lakosság rossz lakhatási körülmények között él - Az elvándorlással egyik leginkább érintett területe hazánkban - A 0-14 éves korosztály létszámának csökkenése a 2000-es években és idősödő társadalom - A megyék közül legalacsonyabb a várható élettartam - Nem javuló állapotú mellékút-hálózat, megyén belüli közösségi közlekedés nehezíti a munkavállalást is - Községi és információs elszigeteltség, számos aprófaluban, zsákfaluban nincs, vagy nehezen elérhető az internet csatlakozás; - A fekete/szürke gazdaság komoly befolyása a foglalkoztatásra - Az elsődleges munkaerő-piac és a közmunka (önkormányzatok) érdekei nincsenek összhangban - A helyi termékek előállításának és piacra juttatásának fejlesztendő; kevés a kereskedelmi hálózat, kevesen csatlakoznak hozzá; - A foglalkoztatottsági helyzetben, illetve a gazdasági erőben tájegységenként nagy különbségek vannak; - A helyi gazdaság, a kkv-k innovációs képessége alacsony, teljesítményük elmarad a lehetőségekhez képest - Minden területen jellemző munkaerő-hiány; - A szlovák munkaerő-piac elszívó hatása - A képzések nem követik megfelelő mértékben a technológiai fejlődést (országos probléma)

A megyében jelen van egy civil szervezeti kör, amely felvállal olyan társadalmi tevékenységeket, amelyek esetében az állami szféra nem tud elég hatékonyan eljárni. A helyi társadalom ilyen irányú fejlesztése a hátrányos helyzetű csoportok problémáinak enyhítésére kínáló lehetőség. A közmunkaprogram megfelelő céllal való felhasználása olyan társadalmi potenciált mozgósíthatna, amely jelenleg nem dinamikus a közös társadalmi érdekek mentén, ám jelenlegi működése a megkérdezettek véleménye szerint a munkaerő-piac tekintetében nincs sok pozitív hatással. A közfoglalkoztatottak elsődleges munkaerő-piacon való megjelenése (akár önfoglalkoztatóként) a megyei gazdaság fejlődésének szempontjából is elsődleges feladat.

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Megvalósuló társadalmi fejlesztések – foglalkoztatás, köznevelés, szakképzés, felsőoktatás - Megvalósuló közlekedési infrastrukturális fejlesztések (pl. M3 leágazás) - Bővülő gazdaság a megyében, növekvő beruházási kedv, egyes ágazatokban, térségekben kiemelkedő beruházási aktivitás - Helyi termékek kereskedelmére épített csarnokok az autópálya mellett - Tudatos, igényes vásárlók növekvő aránya - Szép természeti környezet, turisztikai értékek és turisztikai beruházások, A megyeszékhely és a megye városai, települései sokszínű kultúrája, aktív, fejlődő társadalmi élete - Munkaerő-tartalék: inaktív csoportok innovatív módon történő motiválása, illetve a közfoglalkoztatottak új megközelítéssel történő elsődleges munkaerő-piacra vitele - Munkaerő-piaci és szakképzési támogatások EU és hazai forrásból, új források bevonása - Határmenti együttműködések a helyi termék értékesítés bővítésére (pl. Élelmiszer alapú termékek szabad áramlása: piacszerzés külföldön) <p>Leader csoportok / civilszervezetek erőforrásainak kiaknázása, kapcsolati hálózatának mozgósítása</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Roma társadalom általános kulturális és gazdasági felemelkedésének súlyos nehézségei, - Hatékony támogató, segítő rendszerek hiánya és kompetenciák hiánya (pl. szociális munkások) ezzel a jelenlegi helyzet további romlásának veszélye - Társadalmi deviancia erősödése, tolerancia csökkenése, helyi társadalmi konfliktusok növekvő száma - Jó minőségű termőterületek alacsony aránya és aszálynak való kitettsége - Szélsőséges időjárási helyzetek gyakoriságának növekedése - Az elvándorlás már minden társadalmi csoportot érint, és növekvő tendenciát mutat; - A képzési lehetőségek (pl. a második ingyenes OKJ) nem jutnak el azokhoz, akik elsődleges célcsoportot jelentenek (elérés és motiváció egyidejű hiánya) - Non-profit munkaerő-piaci szolgáltatók alulfinanszírozottsága - Az állami, önkormányzati beruházások további munkaerőt szívnak el a profit-orientált szektortól

11A munkaerő-piacot befolyásoló főbb jellemzők összefoglalása, az adott időszak jó példáinak, sikeres megoldásainak bemutatása

1. Ahogy láttuk, a főbb jellemzők kapcsán nincs nagy változás a megyében. Sem a foglalkoztatási, sem az oktatási viszonyok nem változtak olyan mértékben, ami indokolná a Stratégiában elfogadott célok újragondolását. Továbbra is fenntartható a Stratégia azon megállapítása, amely szerint a demográfiai folyamatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyes térségeiben komoly társadalmi problémákat okozhatnak a következő években. Ezek csak részben ellensúlyozhatók a relatíve javuló gazdasági helyzettel. A demográfiai folyamatokban nem érzékelhető változás, ugyanazok a tendenciák figyelhetők meg, mint egy évvel korábban.
2. A gazdasági folyamatok jelentős változást nem mutatnak az elmúlt egy évben, ám némi megtorpanás érzékelhető az ország teljesítményéhez való felzárkózásban. Ennek ellenére 2016-ban a megye mintegy 0,7%-ponttal nagyobb arányban járult hozzá az ország összteljesítményéhez, mint 5 évvel korábban.¹⁸
3. A munkaerő-piaci folyamatok továbbra is pozitív irányt mutatnak, gyakorlatilag minden fontos mutatóban további (némi lassuló) fejlődés érzékelhető a megyében; ezzel az országos folyamatoknak megfelelően a B.-A.-Z. megye is egyre jobb munkaerő-piaci helyzetbe került. Ebben azonban jelentős szerepe van az elvándorlásnak is, vélhetően azon csoportok hagyják el a megyét, akik az ország más részein, vagy külföldön jobb elhelyezkedési eséllyel számolnak.
4. A munkanélküliek aránya megyei szinten csökken; két járást kivéve (Putnoki, Szikszói) minden járásban hasonlóan pozitívak a folyamatok. A munkanélküliek aránya 2017 és 2018 májusa között legnagyobb arányban a Miskolci, a Sátoraljaújhelyi, valamint a Kazincbarcikai járásban csökkent. Az álláskeresők száma csökkent, ám vannak olyan célcsoportok, amelyek nem tudták kihasználni a pozitív munkaerő-piaci folyamatokat (lásd a hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos elemzést).
5. Ahogy az adatelemzés is alátámasztja, nincs olyan változás, amely indokolná a Stratégia céljainak átalakítását. A megyében egy év távlatában nem várható olyan méretű nagyberuházás, amely új célok megjelenítését tenné szükségessé.
6. Az elmúlt egy évben jó eredménynek értékelhető, hogy a megyei paktum társadalmilag beágyazottá vált, a vállalatok és az érintettek számára ismert az együttműködés, ennek megfelelően a vállalkozói fórumokon, illetve egyéb foglalkoztatással kapcsolatos rendezvényeken is folyamatos a Paktum jelenléte.

Van néhány jó példa, amely az elmúlt egy évben a Paktum látókörébe került, és innovatív helyi megoldásként értékelhető.

11.1 A megyében működő jó példák bemutatása

- Sajtőkészítés Szőlősdárdón - Két fiatal kecsketenyésztésre vállalkozott egy 100 lelkes faluban, Szőlősdárdón. Azt mondják, nem elég csak a szakmai tudás, érteni kell a marketinghez, a kapcsolatépítéshez és még a helyes kérdések feltevéséhez is. Szívesen osztják meg tapasztalataikat - sőt, kötelességüknek érzik - hogy ezzel is segítsék és biztassák a vidéken vállalkozókat. Az alpesi kecskefajta tenyésztésébe és házi sajtőkészítésbe 2015-ben kezdtek.

¹⁸ Ennél frissebb területi GDP-adat nem érhető el publikusan.

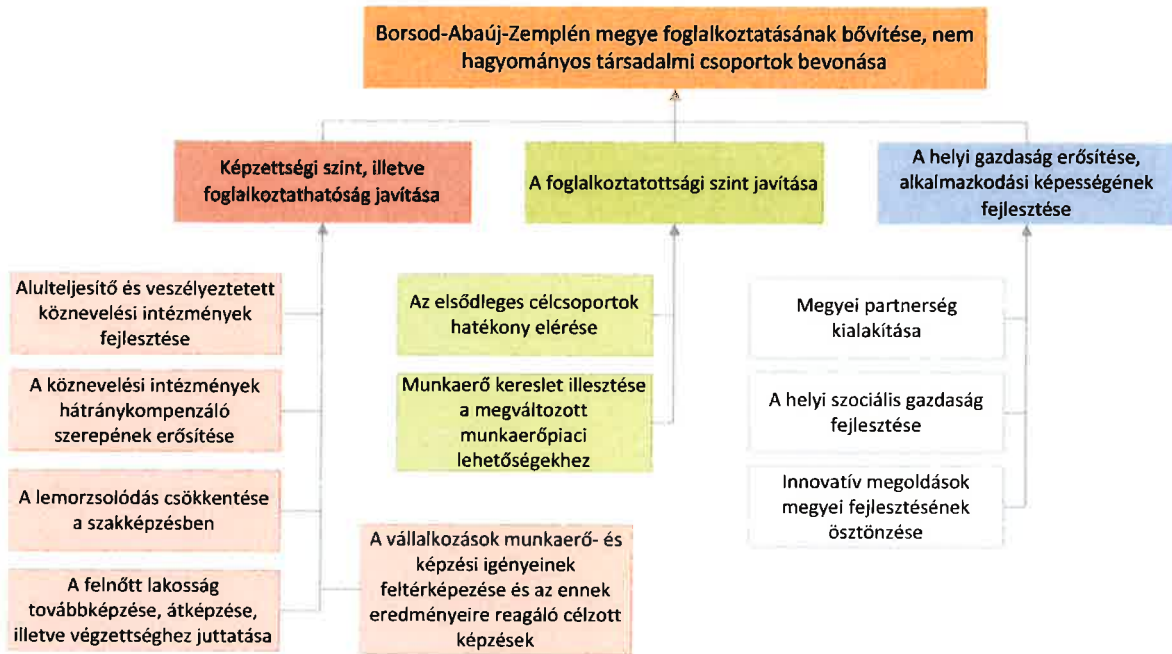
- Szociális szövetkezet Nagyrosványon: A Rozvány-Text Szociális Szövetkezet 2013. augusztus 8-án alakult a települési önkormányzat ötlete és szervezése alatt, mely ötlet alapja a településen sikeresen futó START közfoglalkoztatási program tapasztalatai voltak. A szövetkezet az önkormányzaton túl 6 fő természetes személy részvételével alakult meg. Céljuk a Nagyrosványon élő hátrányos helyzetű emberek társadalmi, szociális és gazdasági helyzetének javítása, illetve a tágabb közösség szolgálata. A szövetkezet létrehozott egy varrodát, ahol 10 fő munkavállalóval és 7 fő tagi munkavégzésben dolgozóval végzik a varrási és hímzési tevékenységet. A szövetkezet fő profilja a nemzeti, Európai Unió, és települési zászlók mindenféle méretben történő varrása és hímzése, illetve saját termékként levendulával töltött, hímzett díszpárnákat és illatpárnákat készítenek.
- Helyi termék védjegy bevezetése a megye egy területén: A Borsod-Torna-Gömör Egyesület egy helyi LEADER akciócsoport, amely segítséget nyújt a közösségi kezdeményezések megvalósításában a vidék gazdasági fejlődése érdekében. Az egyesület tevékenységével aktívan hozzájárul a vidéki élet élhetőbbé tételéhez, a megszerzett tudás és jó gyakorlat helyi szinten történő alkalmazásához. Ezen célok érvényesítése érdekében az egyesület sikeres pályázatot nyújtott be a LEADER Helyi termékek és innovatív kezdeményezések bevezető marketingje célterületre. Ennek keretében kialakítottak egy honlapot, amely a szakmai rendezvényeken feltárt értéktárat hivatott bemutatni az érdeklődőknek. Négy védjegykategóriát dolgozott ki az egyesület: Házi remek, Príma Porta, Kiváló tájtermék, Megbízható beszállító.
- A Stratégia alapvetően megyei keretekre épült, ám jó példaként említhető, hogy megyehatáron átnyúló együttműködés bontakozott ki, eddig 6 fő munkavállalását sikerült biztosítani a szomszédos Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Ez arra enged következtetni, hogy megyehatárokon átnyúló együttműködések irányába is bővíthető a projekt, ha ilyen módon újabb csoportokat lehet foglalkoztatni az elsődleges munkaerő-piacon.

A fenti jó példákkal kapcsolatban a Paktumszervezetnek javasolt készítenie egy disszeminációs akciótervet, amely az összes szervezett fórumon, vállalkozóknak és álláskeresőknek, illetve partnereknek létrehozott rendezvényen lehetővé teszi a jó példák terjesztését, megjelenítését. További feladat (akár megyén kívülről is) olyan jó gyakorlatok feltárása, amely akár helyi-települési szinten is támogatja a Stratégia céljainak elérését (főként a Helyi gazdaság erősítése, alkalmazkodási képességének fejlesztése fő cél tekintetében).

12 Specifikus célok

A korábbi megállapítások összefoglalások értelmében megállapítható, hogy megtartandó a Stratégia célrendszere, az alábbi megjegyzésekkel.

25. ábra; A Stratégia célrendszere

- A köznevelés kapcsán a Paktumnak informális szerepe lehet, mivel az oktatás nem része a foglalkoztatáspolitikának. A Paktum tagjai között szerepelnek a Szakképzési Centrumok, ám tudatosítani kell minden lehetséges fórumon, hogy a szakképzés már egy olyan problémát kénytelen kezelni, ami alapvetően nem lenne feladata – alapkompenciák fejlesztésére van szükség sok esetben. A Paktum feladata itt annyira korlátozódhat, hogy szakmai diskurzust kezdeményez (a helyi Kamarákkal együtt), amelyben a vállalatok és a munkaerő-piaci szereplők „megrendelői” szerepét képviseli. Fontos, hogy már általános iskolában megjelenjen a hatékony pályaorientáció, ez csökkentheti a lemorzsolódást is.
- A felnőtt lakosság képzése a megyében főként az alapkompenciák fejlesztését jelenti, mivel a foglalkoztathatóság korlátja legtöbb esetben a szociális kompetenciák, az írás-, olvasáskészség hiánya okozza. Ennek fejlesztéséhez a hozzászólások alapján olyan helyi példaképek bevonására van szükség, akik tanulással, illetve szakmaszerzéssel tudtak kitörni hátrányos helyzetükből. Velük együtt kell innovatív, érzékenyítő képzéseket alapítani kis helyi csoportok számára.
- A vállalkozások igényeinek feltérképezése és ehhez kapcsolódóan támogatások, szolgáltatások biztosítása az egyik legeredményesebb a Paktumok feladatai közül, mind a megyei, mind a helyi paktumok komoly információbázissal rendelkeznek a térség lezajlott és várható beruházásairól. Mivel ezeket egy-két évre előre lehet tervezni (a beruházás elkezdése és az alkalmazottak felvétele között rendszerint több idő telik el), fontos lenne olyan gyors felnőttképzések, adott esetben kompetencia-fejlesztő képzések elindítása, amik az ilyen típusú igényeket elégítik ki. Ez megoldható adott esetben OKJ-s részszakképesítésekkel, illetve gyors lefolyású, intenzív, gyakorlat-orientált képzésekkel is. E

képzési nyomáson enyhítene az, ha olyan validálási rendszer jelenne meg a szakképzésben, amely a gyakorlatban megszerzett tudást beszámítja a képzési eredményekbe, így elméleti alapozást és egyéb kompetenciafejlesztéssel kiegészítve relatíve gyorsan végzettséghez juttathatná a gyakorlati tapasztalattal igen, ám végzettséggel nem rendelkező munkavállalókat. Ez segíthetne a gazdaság fehérítésén is.

- Az elmúlt egy év tapasztalatai alapján a célok közül külön ki kell emelni az elsődleges célcsoportok elérését, ennek fokozását. Ebben a megyei Paktumnak támaszkodnia kell a helyi paktumokra, amelyek nagyobb helyi beágyazottsággal, helyismerettel rendelkeznek, adott esetben napi kapcsolatban állnak a célcsoport tagjaival.
- A helyi partnerségek erősítése és a helyi gazdaság fejlesztése, a helyi innovatív megoldások felkarolása és a jó gyakorlatok ismertté tétele és megvalósításuk támogatása fontos népességmegtartó erővel bír a hátrányos helyzetű térségekben. Ehhez egyrészt erősíteni kell a szociális gazdaságot, a helyi termékek előállítását, és a vállalkozások forrásszegénységén is segíteni kell. Másrészt olyan komplex térségfejlesztési programokat, beavatkozásokat kell indítani, amelyek széles társadalmi partnerségben kezelik a problémákat. Éppen ezért a fejlesztésben részt kell vállalnia a felsőoktatási szektornak, a szakképzés-felnőttképzésnek, a kamaráknak, a helyi civil szervezeteknek, illetve az állami és önkormányzati szektornak egyaránt. Nem mellesleg, a vállalatokban tudatosítani kell, hogy a termelékenységük akkor fejlődhet, ha nem kell napi szinten megküzdeni a munkaerő-hiány, valamint a munkavállalói kompetenciák hiányából fakadó humán-erőforrás menedzsment problémákkal – tehát a vállalatok felelősségének fontosságát is hangsúlyozni szükséges (lásd még saját vállalati buszok indítása, olyan kereseti lehetőségek, illetve jövedelmi csomagok kidolgozása, amelyek komplex fejlesztést tesznek lehetővé).

13 Ajánlások a kiemelt célcsoport foglalkoztatási helyzetének javítására

Ahogy a fenti adatelemzés is alátámasztja, nincs olyan változás, amely indokolná a Stratégia céljainak átalakítását. A megyében egy év távlatában nem várható olyan méretű nagyberuházás, amely új célok megjelenítését tenné szükségessé. Az elmúlt egy évben jó eredménynek értékelhető, hogy a megyei paktum társadalmilag beágyazottá vált, a vállalatok és az érintettek számára ismert az együttműködés, ennek megfelelően a vállalkozói fórumokon, illetve egyéb foglalkoztatással kapcsolatos rendezvényeken is folyamatos a Paktum jelenléte.

13.1 A Stratégiában megfogalmazott célok áttekintése

Az alábbiakban kiemeljük azokat a Stratégiában megfogalmazott célokat, amelyek kiemelt szerepet játszanak abban, hogy a hátrányos helyzetű csoportokat hatékonyabban lehessen megszólítani a foglalkoztatási helyzetük javítása érdekében.

1. Stratégiai cél: Képzettségi szint, illetve foglalkoztathatóság javítása

Továbbra is az egyik legfontosabb cél a vállalatok és az álláskereső egybehangzó véleménye alapján a képzettségi szint emelése. Nagyobb arányban kell támogatni a leghátrányosabb helyzetű csoportokat az általános iskolai végzettség megszerzésében, illetve szakmához juttatásában. Ehhez a szakképzési struktúrák, illetve főként a pedagógiai módszertanok megújítására van szükség.

Az általános tanulási kompetenciák erősítésére jó alkalom pl. a közfoglalkoztatásban adott képzési lehetőség, amelyben az alapkompentenciák (pl. szociális kompetenciák, digitális kompetenciák) erősítésére kell fektetni a hangsúlyt.

1.2. Specifikus cél: A köznevelési intézmények hátránykompenzáló szerepének erősítése

További fejlesztésre van szükség a köznevelési intézményrendszerben. Ahhoz, hogy a lemorzsolódás csökkenjen a szakképzési szinten, az alapkompentenciák megerősítésére, illetve az általános iskolában használt módszertanok megújítására van szükség – különösen a leghátrányosabb helyzetű térségek iskoláiban. Az iskola feladata ebben az esetben az, hogy a „hozott” hátrányokat csökkentse, illetve kompenzálja. Ebben a Paktum olyan tájékoztatási feladatokat tud ellátni, amely közvetít a köznevelés és a munkaerő-piac között, illetve a hátrányos helyzetű térségekben felhívja az intézmények figyelmét a módszertani kultúra megújítását támogató fejlesztési (hazai és EU-s) forrásokra.

Kiegészített eszközlehetőségek:

- Tájékoztatás a fejlesztési forrásokról az intézmények és fenntartóik számára.
- Módszertani kultúra fejlesztése (pl. Projektpedagógia) a köznevelési intézményekben.
- Hazai és nemzetközi jó gyakorlatok terjesztése a megyei intézményrendszerben.
- Második esély iskolák szerepének erősítése – kommunikáció, fejlesztési források koncentrált felhasználása.

1.3. Specifikus cél: A lemorzsolódás csökkentése a szakképzésben

A lemorzsolódás a szakképzés egyik legnagyobb problémája, amelynek fő következménye a megyében az alacsony iskolázottsági szint tartóssága, ezáltal a kirekesztődés állandó és kézzelfogható veszélye.

A szakképzésbe belépő tanulók körében az elmúlt időszakban a tanulmányi eredmények folyamatos romlása figyelhető meg. A szakképzés nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy az utóbbi 20 év során gyökeres változásokon ment keresztül a tanulók összetétele és felkészültsége, és e jelenségekre mindenképpen reagálni kell. Amennyiben az általános iskolai képzés során a tanulók nem sajátították el az alapvető kompetenciákat, úgy ezeket a szakképzésben kell megszerezniük. Olyan felzárkóztató programok elindítására van szükség, amely akár az iskola falain kívül segít azoknak a fiataloknak, akik veszélyeztetettek a lemorzsolódástól. Ez a folyamat nyilvánvalóan erősen hátráltathatja a szakképző intézményt abban, hogy saját feladatára, a szakmai tudás átadására tudjon koncentrálni.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia¹⁹ külön kiemeli a szakképző intézmények kulcskompetencia-fejlesztő kapacitásának megerősítését, az alapkészségek fejlesztésére alkalmas eszközrendszer fejlesztését. A megyei beavatkozás korlátozott, és a 2014-2020-as EFOP projektekhez simul (pl. átfogóan a GINOP 6.2.3. projekt).

A Paktum tevékenységei során támogatni tudja a vállalatok közvetlen megjelenését a szakképzésben – nagyon gyakori példa, hogy a valódi munkakörnyezet emeli a hivatástudatot, ezáltal csökkentve a lemorzsolódás kockázatát.

¹⁹ <http://www.kormany.hu/download/5/fe/20000/V%C3%A9gzetts%C3%A9g%20n%C3%A9lk%C3%BCli%20iskolaelhagy%C3%A1s%20.pdf>; letöltés időpontja: 2017. 07. 23.

Kiegészített eszközlehetőségek:

- Innovatív beavatkozások kialakítása a helyi társadalmi problémák kezelése érdekében, olyan újszerű együttműködési hálózatok létrehozása, amelyben a helyi civil szektor, az önkormányzat, valamint a szociális ellátórendszer szereplőivel (pl. mentor alkalmazása az elhelyezés után a hátrányos helyzetű csoportok esetében).
- Megyei lemorzsolódási térkép készítése, veszélyeztetettek azonosítása.
- Pályaorientációs tevékenység erősítése általános iskolában (EFOP 3.2.5.).
- Személyközpontú kezelési módok alkalmazása az iskolai szociális munka, illetve civil szervezetek eszközeivel; együttműködés erősítése a személyes motiváció megteremtésére alkalmas eszközöket használó szervezetekkel, személyekkel (iskolapszichológus).
- Speciálisan felkészített szakemberek segítségével iskolai támogató szolgáltatások bevezetése, megerősítése (EFOP 3.2.9.).
- A pedagógusok, szakoktatók továbbképzése (GINOP 6.2.4.).
- A vállalatok felhívása a duális képzésben való aktív részvételre.
- Potenciális helyi foglalkoztatók bevonása a szakképzési programok minőségének fejlesztésébe, illetve a szükséges munkavállalói kompetenciák pontosabb azonosítására.
- Az alapkompenciák, illetve személyi kompetenciák (pl. Írás, olvasás, önálló tanulás, egészséges énkép, stb.) fejlesztése – pl. felzárkóztató csoportok, képzések indítása a Szakképzési Centrumokban, illetve más fenntartók bevonásával.

1.4. Specifikus cél: A felnőtt lakosság továbbképzése, átképzése, illetve végzettséghez juttatása

A megye felnőtt lakosságának képzettségi szintjét növelni szükséges annak érdekében, hogy a jelenleg álláskereső, közfoglalkoztatott (és veszélyeztetett) több tízezer személy is esélyt kaphasson az elsődleges munkaerő-piacra való belépésre. Ezt leginkább felzárkóztató, alapkompenciáfejlesztést célzó, vagy kiegészítő szakmai képzésekkel lehet elérni. Ehhez a teljes megyei felnőttképzési rendszer erősítésére szükség van, amihez a rendelkezésre álló hazai és EU-s források tudatos tervezése és felhasználása szükséges. A jelenlegi helyzetben az álláskeresők, hátrányos helyzetűek továbbképzésére kell helyezni a hangsúlyt, főként alapkompenciák fejlesztése a formális képzési rendszerekben (hagyományos felnőttképzés, illetve OKJ-képzés, esti iskola, felnőttoktatás).

Kiegészített eszközlehetőségek:

- A hátrányos helyzetű csoportok (álláskeresők, illetve közfoglalkoztatottak) kompetenciáinak felmérése annak érdekében, hogy azonosítani lehessen a szükséges képzéseket.
- Tömeges, differenciálás nélküli felnőttképzés/felnőttoktatás indítása angol nyelv és informatikai területén.
- Specifikus képzési programok kidolgozása a különböző, azonosított kompetencia-hiányokra;
- A potenciális foglalkoztatók bevonása a képzési tevékenységbe – munkahelyi tanulási formák megteremtése (pl. jobshadowing, peer learning activities).
- Szabad felnőttképzési kapacitások felhasználása a hátrányos helyzetű csoportok továbbképzése, munkavállalók átképzése érdekében (megyei programok támogatása és kezdeményezése).
- A helyi nonprofit szférával való együttműködés formalizálása e területen – a társadalmilag elhivatott szervezetek tapasztalatainak és tudásának becsatornázása a folyamatba.

2. Stratégiai cél: A foglalkoztatottsági szint javítása

A megye foglalkoztatási helyzete javuló tendenciát mutat: nőtt a foglalkoztatottak száma, a munkanélküliségi arány pedig rég nem látott alacsony szinten van. Nőtt ugyan a gazdaságilag aktívák száma, de a megye gazdasági fejlődésének érdekében szükséges a foglalkoztatási célú aktivitást tovább növelni. Erösségnek ítéltető, hogy a megyében jelentős munkaerő-tartalékok vannak: a közfoglalkoztatásban dolgozók száma ugyan csökken, de még mindig magas, és ugyanígy nagy hangsúlyt kell fektetni az 55 év feletti álláskereső helyzetének javítására. Ugyancsak adott a fiatal, tapasztalat nélküli munkavállalók csoportja (bár helyzetük a statisztikák és a vállalkozások visszajelzései alapján is jobb, mint a másik két kiemelt csoporté). A foglalkoztatást helyettesítő támogatások továbbra is magas száma (az elmúlt évben nőtt) viszont nagy problémát mutat a tartós munkanélküliek, az alacsonyan képzettek, illetve a perifériákon élő, halmozottan hátrányos helyzetű csoportok esetében. A célcsoport képzését követően (ld. 1. stratégiai cél) szükséges az ő – lehetőleg – elsődleges munkaerőpiacra történő átvezetésük, elhelyezkedésük támogatása a rendelkezésre álló eszközökkel. Ezek az eszközök elsősorban azok a munkaerő-piaci szolgáltatások, amelyek jelenleg is elérhetők.

2.1 specifikus cél: Az elsődleges célcsoport hatékonyabb elérése

A foglalkoztatási programok, így nyilvánvalóan a Paktum számára is az egyik legnagyobb probléma azon hátrányos helyzetű, deprimált, szociális hálózatukat elvesztett csoportok elérése, akik további munkaerő-potenciált jelenthetnének a megye gazdaságában. Amennyiben ők megjelenének az erőforrások között, olyan szerepeket vállalhatnának fel, amelyet most adott esetben túlképzett munkavállalók látnak el. Ehhez elsődleges feladat az ő elérésük, megszólításuk, majd motivációjuk jelentős erősítése.

A megyei beavatkozást ennél a célnél továbbra is szükséges a hasonló területet lefedő EFOP és GINOP projektekkel harmonizálni.

Kiegészített eszközelehetőségek:

A munkaerő-piaci szolgáltatásokat a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya és a járási hivatalok foglalkoztatási osztályai valósítják meg a megyei paktum projekt esetében; helyi paktumok terén külső szolgáltató bevonása is történik.

- Figyelemfelhívás: a bevonní kívánt célcsoport elérése, tájékoztatása; hátrányos helyzetű csoportokból toborzott „szakmai nagykövetek”, jó példák megyei hálózata.
- Toborzás, kiválasztás: az elért célcsoporton belül a képzésben való részvételre toborzás, a projektbe bevont személyek kiválasztása.
- Egyéni fejlesztés: személyiségfejlesztési tanácsadás.
- Pályatanácsadás: pályamódosítás, pályakorrekció elősegítése, az érdeklődésnek, képességeknek, személyiségnek, munkaerő-piaci igényeknek megfelelő pályaterv kialakításának támogatása.
- Munka és álláskereső tanácsadás: munkaerő-piaci folyamatok megismertetése, az elhelyezkedés elősegítése, reális álláscél kialakítása, álláskereső technikák megismertetése;
- Motiválás: munkavégzési motivációt elősegítő tréning, képzés nyújtása.

- Csoportos képzés: a munkaerő-piaci érvényesüléshez szükséges kulcsképessegek (pl.: együttműködés, kommunikáció, problémamegoldás, konfliktuskezelés stb.) fejlesztése csoportos képzés, strukturált csoportfoglalkozások keretében.

2.2 Specifikus cél: Munkaerő-kereslet illesztése a megváltozott munkaerő-piaci lehetőségekhez

Bár a megye komoly munkaerő-piaci tartalékokkal rendelkezik és a munkanélküliek aránya rég nem látott mértékben alacsony, ezzel egy időben a strukturális munkanélküliség jelenségével is találkozunk. Mivel a képzés, átképzés időigényes, így a vállalatoknak fel kell készülniük részben egy átmeneti időszakra, amíg a munkáltatói igényükhöz igazodó munkavállalókat alkalmazni tudnak – másrészt aktivizálni szükséges a nem vagy kevésbé elért, bevont célcsoportokat. A munkaadókat szükséges megismertetni a potenciális munkavállalók kompetenciáival, sajátosságaival. Emellett pedig szükséges a már ismert és bevált aktív munkaerő-piaci eszközöket alkalmazni – azok alkalmazhatóságáról, annak előnyeiről és adminisztratív kötelezettségeiről a vállalatokat tájékoztatni.

Kiegészített eszközelehetőségek:

- Pályaorientációs tanácsadás cégek és partnereik számára.
- Információszolgáltatás az aktív munkaerő-piaci eszközökről és azok előnyeiről és aktív munkaerő-piaci eszközök, támogatások nyújtása.
- Rugalmas foglalkoztatási formák támogatása, népszerűsítése a munkaadók körében.
- Nyugdíjas szövetkezetek megyei hálózatának kiépítése és a digitális kereslet-kínálati alkalmazásba való integrálása.
- Az álláskeresők jellemzőinek megismertetése, az állásprofilok jobb és pontosabb megfogalmazása a tényleges munkavégzési feladatok és az álláskeresői sajátosságok alapján – kompetencia-kézikönyv.
- Saját humánerőforrás-fejlesztési programok fejlesztése a munkatársaknak, álláskeresőknek a munkavégzéshez szükséges kompetenciáinak javítása, illetve belső szakmai képzése érdekében.
- Társadalmi felelősségvállalásban rejlő előnyök hatékonyabb kiaknázása, ennek koncepciózus képviselése a munkaadók irányába.
- Munkáltatói márkaépítés – jó példák bemutatása, információ nyújtása.

3. Stratégiai cél: A helyi gazdaság erősítése, alkalmazkodási képességének fejlesztése

A megyében jelen lévő álláskeresők, közfoglalkoztatottak, valamint az ezzel párhuzamosan érzékelhető munkaerőhiány 2018-ban is azt jelzi, hogy mind a munkaadóknak, mind a munkavállalóknak, mind pedig a nonprofit szektornak változtatásra van szüksége. Az ipar 4.0 egyre érzékelhetőbb megjelenése a termelésben és a szolgáltató szektorban egyaránt azt teszi szükségessé, hogy minden gazdasági szereplő fejlessze adaptációs képességét, lehetőleg a versenyképességének javításával párhuzamosan. Ehhez kapcsolódnia kell a munkavállalóknak is, mivel olyan új álláshelyek jönnek létre, amelyek a jelenlegitől eltérő szükséges kompetenciákat igényelnek majd.

Foglalkoztatás szempontjából (kiemelten az alacsony mobilitású hátrányos helyzetű csoportok esetében) azonban nemcsak a helyi ipar alkalmazkodó képességének fejlesztésére, hanem a termelékenységének javítására, illetve a szektor bővítésére is szükség van.

A szakképzettséggel nem, illetve munkavállalói kompetenciákkal csak kevésbé rendelkező társadalmi csoportok gyors munkaerő-piaci integrációjának egyik lehetséges eszköze a helyi mezőgazdasági terményekre épülő feldolgozóipar erősítése, illetve ezen belül a szociális gazdaság (társadalmi vállalkozások) támogatása.

A helyi gazdaság erősítése a potenciális partnerek együttműködése, a helyi problémákra reagáló innovatív gazdasági kezdeményezések nélkül elképzelhetetlen.

3.1. Specifikus cél: Megyei partnerség kialakítása

Ahogy láttuk a jó példák között, nem feltétlenül csak a megyén belüli együttműködés lehet gyümölcsöző, potenciálisan ki kell tekinteni a megyével szomszédos (akár külhoni) térségekben működő vállalkozások lehetőségeire is. Szervezetileg természetesen a megyei Paktum a megyén belüli helyi paktumokkal tud együttműködni, ami kiemelt feladatot jelent. Tekintettel arra, hogy a helyi társadalom és gazdaság, a munkáltatók, képzők és munkavállalók, a helyi önkormányzatok, a piaci cégek és a helyi társadalom egyaránt képviselteti magát a munkában, a paktumszervezetek koordinálásával szükség van olyan tematikus együttműködések kialakítására, amelyek többszintű beavatkozási lehetőséget biztosítanak. A helyi paktumok helyi szinten, a megyei Paktum megyei szinten felelős a foglalkoztatás fejlesztéséért, ám helyi szinteken is felmerülhetnek olyan problémák, kérdések, amelyeket megyei szintű megoldással célszerű kezelni. A magasabb szintű együttműködés lehetőséget teremt az erőforrások hatékony, koncentrált felhasználására, a párhuzamos fejlesztések elkerülésére.

Ez a partnerség lehetőséget ad a Megyei Foglalkoztatási Stratégia társadalmisítására, a stratégiai célok akciókká, és helyi, kis léptékű beavatkozásokká formálására.

Kiegészített eszközelehetőségek:

- a Paktum rendszeresen monitorozza a célok elérésének előrehaladását és a visszacsatolás rendszeresen megtörténik;
- a paktum-üléseken tartalmi kérdések megvitatása a Megyei Foglalkoztatási Stratégia témáit érintve – az egyes problémák delegálása a kompetens partnerekhez, egyeztetési fórumokhoz;
- kisebb kerekasztal-beszélgetések, műhelymunkák szervezése a megyei foglalkoztatás fejlesztése kapcsán – probléma-alapú fejlesztések;
- tematikus hírlevelek, kiadványok megjelentetése és terjesztése, amelyek akár területi-, akár célcsoport-, akár beavatkozási terület szinten összegzik a problémákat, az eredményeket, illetve a további szükséges lépéseket;
- a nonprofit szektor bevonása a helyi tapasztalatok, illetve a felhalmozott tudás becsatornázása érdekében a lehető legtöbb ponton – mind a tervezésben, mind a megvalósításban.

3.3. Specifikus cél: Innovatív megoldások megyei fejlesztésének támogatása

Mivel nem történt jelentős társadalmi áttörés, továbbra is szükség van olyan innovatív megközelítésre, amely a specifikusan jellemző adottságokat is képes kezelni. Olyan fejlesztési megközelítésre van szükség, amely rugalmasságot és jobb alkalmazkodási lehetőséget hoz a helyi

szereplőknek. Az egyik innovációs javaslat a megyén belüli technológiai innovációt indítaná be, ami a megye gazdaságának külső függésén és a legképzettebbek elvándorlásán enyhíthetne. A másik javaslat olyan térségi modellprojektet indítana, amely az ipar és foglalkoztatás nélkül maradt periférikus térségeknek kínálna kitörési lehetőséget, jövőképet és tanulási helyet. A megközelítés szabad teret ad a helyi gazdasági innovációnak, és információval vagy adminisztratív segítséggel támogatja az új innovatív ötletekre alapuló vállalkozásokat.

Kiegészített eszközelehetőségek:

- Helyi vállalkozások fejlődésének ösztönzése, jó példák nyújtása és minél szélesebb körű terjesztése.
- Befektetés-ösztönzés, információk nyújtása új befektetések elősegítése érdekében.
- Külföldi térségfejlesztési jó gyakorlatok és partnerek becsatornázása a működésébe.
- Járási modellkísérletek indítása a zöldenergia, biogazdálkodás, a helyi termékekre alapuló munkahely-teremtő idegenforgalom és képzés innovatív összekapcsolására.

13.2 Operatív projekttervekre vonatkozó ajánlások

Az elmúlt egy év tapasztalatai alapján a Stratégiában bemutatott operatív projekttervek közül van, amely hosszabb távon valósítható meg, és van olyan, amely tovább erősítendő.

1. Továbbra is szükség van a szociális gazdaság erősítésére, különösen a hátrányos helyzetű térségekben. Ez egyértelműen országos célként is értékelhető, amely mellé hazai és Európai Unió forráslehetőségeket szükséges feltérképezni.
2. A helyi termékfejlesztés ösztönzése továbbra is megvalósítandó; erre vannak jó példák a megyében, amelyeket disszeminációval kell támogatni.
3. A Stratégiában megfogalmazott befektetés-ösztönzési projektterv megvalósítása továbbra is indokolt. A Paktum jó hatékonysággal tudja bevonni a helyi cégeket a helyi (akár társadalmilag érzékeny) folyamatokba; a cél az együttműködések egy-egy téma alapján történő aktualizálása, a célzott együttműködési lehetőségek megteremtése (pl. egy önkormányzattal való vállalati együttműködés a helyi társadalom mobilitásának fejlesztése érdekében).
4. A vállalatok, vállalkozások számára nyújtott szolgáltatásokat – képzés, tanácsadás, támogatott foglalkoztatási formák bemutatása – a továbbiakban is szükséges biztosítani.
5. A munkaerő-piaci információ áramlás biztosítása érdekében a munkaadók, munkavállalók és a foglalkoztatási szerv közötti koordináció, információ átadás továbbra is kiemelt fontosságú. Az ezt a folyamatot támogatni hivatott mobil-applikáció fejlesztésével kapcsolatosan a hazai és Európai Unió támogatási lehetőségeket szükséges feltárni és a hasonló célú külföldi kezdeményezéseket megvizsgálni.
6. A technológiai start-up inkubátor tervezése során a hazai és a jelentős számú nemzetközi jó gyakorlat felkutatására és bemutatására van szükség.
7. Több térségi, komplex fejlesztési kezdeményezés indult és van jelenleg is folyamatban a megyében, melyek támogatása, modellprogrammá való kidolgozása javasolt, a finanszírozási lehetőségek felkutatásával.

Expanzió Kft.
 1143 Bp., Hungária krt. 69. II. em.
 Adószám: 12265608-2-42
 Cg: 01-09-660565